

**RADA
EURÓPSKEJ ÚNIE**

**V Bruseli 19. marca 2009 (27.05)
(OR. en)**

7864/09

**SCH-EVAL 48
FRONT 21
COMIX 252**

POZNÁMKA

Od:	Prípravná skupina pre aktualizáciu Schengenského katalógu o kontrole vonkajších hraníc, návrate a readmisii
Komu:	Pracovná skupina pre schengenské hodnotenie
Predmet:	Aktualizovaný Schengenský katalóg EÚ o kontrole hraníc, návrate a readmisii

Schengenský katalóg EÚ

Kontrola vonkajších hraníc,

návrat a readmisia

Odporúčania a najlepšie postupy

OBSAH

1.	<u>ÚVOD</u>	5
2.	<u>PRVÁ ČASŤ: KONTROLA VONKAJŠÍCH HRANÍC</u>	8
A.	<u>Integrované riadenie hraníc (IBM)</u>	8
	<u>1. Koncepcia integrovaného riadenia hraníc</u>	8
	<u>2. Kľúčové prvky správneho uplatňovania integrovaného riadenia hraníc</u>	8
	<u>2.1 Kontrola hraníc (hraničné kontroly a dozor), ako sa vymedzuje v Kódexe schengenských hraníc vrátane príslušnej analýzy rizík a kriminálneho spravodajstva</u>	12
	<u>2.2 Odhaľovanie a vyšetrovanie cezhraničnej trestnej činnosti v koordinácii so všetkými príslušnými orgánmi presadzovania práva</u>	13
	<u>2.3 Štvorstupňový model kontroly prístupu (opatrenia v tretích krajinách, spolupráca so susednými krajinami, kontrola hraníc, kontrolné opatrenia v oblasti voľného pohybu vrátane návratu)</u>	13
	<u>2.4 Spolupráca medzi agentúrami pre riadenie hraníc (pohraničná stráž, colná správa, polícia, národná bezpečnosť a ďalšie príslušné orgány) a medzinárodná spolupráca</u>	15
	<u>2.5 Koordinácia a súdržnosť činností členských štátov a inštitúcií a iných orgánov Spoločenstva a Únie</u>	16
	<u>3. Rozvoj riadenia hraníc na úrovni Európskej únie</u>	17
B.	<u>Podrobné odporúčania a najlepšie postupy</u>	18
	<u>1. Stratégia a organizačná štruktúra</u>	18
	<u>2. Pracovníci a odborná príprava</u>	21
	<u>3. Hraničné kontroly</u>	23
	<u>3.1 Všeobecne</u>	23
	<u>3.2 Pozemné hranice</u>	28
	<u>3.3 Námorné hranice</u>	32
	<u>3.4 Letiská</u>	34
	<u>4. Hraničný dozor</u>	35
	<u>4.1 Všeobecne</u>	35
	<u>4.2 Pozemné hranice</u>	36
	<u>4.3 Námorné hranice</u>	37
	<u>4.4 Letiská</u>	38
	<u>5. Analýza rizík a kriminálne spravodajstvo</u>	38
	<u>6. Odhaľovanie a vyšetrovanie cezhraničnej trestnej činnosti v koordinácii so všetkými príslušnými orgánmi presadzovania práva</u>	39
	<u>7. Opatrenia v tretích krajinách tranzitu a pôvodu</u>	40
	<u>8. Spolupráca so susednými tretími krajinami</u>	41
	<u>9. Kontrolné opatrenia v oblasti priestoru voľného pohybu vrátane návratu</u>	42
	<u>10. Spolupráca medzi agentúrami pre riadenie hraníc (pohraničná stráž, colná správa, polícia, národná bezpečnosť a ďalšie príslušné orgány)</u>	42
	<u>11. Spolupráca členských štátov</u>	43
	<u>12. Koordinácia a súdržnosť činností členských štátov a inštitúcií a iných orgánov Spoločenstva a Únie</u>	43
	<u>13. Predchádzanie korupcii</u>	44

3.	<u>DRUHÁ ČASŤ: Návrat a readmisia</u>	45
A.	<u>Úvod – opatrenia v oblasti návratu a readmisie v boji proti nelegálnemu prisťahovalectvu</u>	45
B.	<u>Podrobné odporúčania a najlepšie postupy</u>	48
1.	<u>Prehľad príslušných medzinárodných právnych aktov a právnych aktov Spoločenstva</u>	48
2.	<u>Ochrana pre odsunom</u>	50
3.	<u>Postupy týkajúce sa osobitných kategórií štátnych príslušníkov tretích krajín</u>	51
4.	<u>Rozhodnutia o návrate</u>	53
5.	<u>Zadržanie štátnych príslušníkov tretích krajín</u>	54
6.	<u>Zaistenie štátnych príslušníkov tretích krajín v zariadeniach na zaistenie cudzincov</u>	55
7.	<u>Identifikácia a vydávanie náhradných cestovných dokladov</u>	57
8.	<u>Dohody o readmisii</u>	59
9.	<u>Odsun</u>	60
10.	<u>Uľahčovanie asistovaných dobrovoľných návratov</u>	61
11.	<u>Spolupráca s mimovládnyimi organizáciami (MVO)</u>	62
12.	<u>Právna pomoc/právne poradenstvo štátnym príslušníkom tretích krajín</u>	62

*

* *

1. ÚVOD

Pracovná skupina pre schengenské hodnotenie na zasadnutí 17. júla 2008 stanovila cieľ zrevidovať a aktualizovať schengenské katalógy vrátane Schengenského katalógu EÚ o kontrole hraníc, návrate a readmisii, ktorý bol vydaný vo februári 2002, a doplniť ich o odporúčania a najlepšie postupy. Od prvého vydania katalógu nadobudlo v oblasti riadenia hraníc účinnosť viacero právnych nástrojov a iných dokumentov. Zároveň došlo v oblasti riadenia hraníc v Európe k prudkému vývoju.

Katalóg z roku 2002 sa zrevidoval najmä na základe týchto dokumentov:

- nariadenie Rady č. 415/2003/ES z 27. februára 2003 o udeľovaní víz na hraniciach vrátane udeľovania týchto víz námorníkom na ceste¹,
- smernica Európskeho parlamentu a Rady 2004/38/ES z 29. apríla 2004 o práve občanov Únie a ich rodinných príslušníkov voľne sa pohybovať a zdržiavať sa v rámci územia členských štátov,
- smernica Rady 2004/82/ES z 29. apríla 2004 o povinnosti dopravcov oznamovať údaje o cestujúcich,
- nariadenie Rady (ES) č. 2007/2004/ES z 26. októbra 2004 o zriadení Európskej agentúry pre riadenie operačnej spolupráce na vonkajších hraniciach členských štátov Európskej únie,
- nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 562/2006 z 15. marca 2006, ktorým sa ustanovuje kódex Spoločenstva o pravidlách upravujúcich pohyb osôb cez hranice, a jeho zmeny a doplnenia,
- nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1931/2006 z 20. decembra 2006, ktorým sa ustanovujú pravidlá malého pohraničného styku na vonkajších pozemných hraniciach členských štátov a ktorým sa menia a dopĺňajú ustanovenia Schengenského dohovoru,
- odporúčanie Komisie K (2006) 5186 v konečnom znení, ktorým sa ustanovuje spoločná „Praktická príručka pre príslušníkov pohraničnej stráže (Schengenská príručka)“, ktorú majú používať príslušné orgány členských štátov pri vykonávaní hraničných kontrol osôb, a jej zmenená a doplnená verzia K (2008) 2976 v konečnom znení,
- závery Rady zo 4. – 5. decembra 2006 o integrovanom riadení hraníc (2 768. zasadnutie Rady pre spravodlivosť a vnútorné veci, ktoré sa konalo v Bruseli),
- nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 863/2007 z 11. júla 2007, ktorým sa ustanovuje mechanizmus na zriadenie rýchlych pohraničných zásahových tímov a ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie Rady (ES) č. 2007/2004, pokiaľ ide o tento mechanizmus, a ktorým sa regulujú úlohy a právomoci prizvaných príslušníkov pohraničnej stráže
- oznámenie Komisie z 13. februára 2008 týkajúce sa hraničnej politiky,
- závery Rady z 5. a 6. júna 2008 o riadení vonkajších hraníc členských štátov Európskej únie (2 873. zasadnutie Rady pre spravodlivosť a vnútorné veci, ktoré sa konalo v Luxemburgu),

¹ Toto nariadenie stratí účinnosť nadobudnutím účinnosti nariadenia Rady, ktorým sa ustanovuje Vízový kódex Spoločenstva, ktorý v súčasnosti skúma pracovná skupina pre víza.

- nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 767/2008 z 9. júla 2008 o vízovom informačnom systéme (VIS) a výmene údajov o krátkodobých vízach medzi členskými štátmi,
- smernica Rady 2003/110/ES z 25. novembra 2003 o pomoci v prípadoch tranzitu na účely leteckého odsunu,
- rozhodnutie 2004/191/ES Rady z 23. februára 2004, ktorým sa ustanovujú kritériá a praktické opatrenia na náhradu finančného rozdielu vyplývajúceho z uplatňovania smernice 2001/40/ES o vzájomnom uznávaní rozhodnutí o vyhostení štátnych občanov tretích krajín,
- rozhodnutie Rady 2004/573/ES z 29. apríla 2004 o organizácii spoločných letov na odsuny štátnych príslušníkov tretích krajín, na ktorých sa vzťahujú príkazy na individuálny odsun, z územia dvoch alebo viacerých členských štátov,
- Dvadsať usmernení o nútenom návrate, ktoré prijal Výbor ministrov Rady Európy 4. mája 2005,
- smernica Európskeho parlamentu a Rady (schválená, zatiaľ neuverejnená) o spoločných normách a postupoch členských štátov na účely návratu štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí sa neoprávnene zdržiavajú na ich území.

Cieľom katalógu je ponúknuť odporúčania a poukázať na najlepšie postupy pri vykonávaní uvedených nariadení a iných dokumentov prostredníctvom poskytnutia príkladov, ktoré môžu pomôcť schengenským členským štátom a štátom pristupujúcim k schengenskému dohovoru pri správnom uplatňovaní schengenského *acquis*.

V katalógu sa prihliada aj k najlepším postupom, ktoré sa stanovili v správach schengenskej hodnotiacej komisie, ktoré nadväzovali na hodnotenie pripravenosti členských štátov na dodržiavanie schengenského *acquis*.

Katalóg pozostáva z dvoch hlavných častí – prvá sa týka kontroly vonkajších hraníc a druhá návratu a readmisie. Vo všeobecnej časti sa opisujú hlavné myšlienky, z ktorých vychádza politika a prebiehajúci vývoj na úrovni EÚ. Na ňu nadväzujú série odporúčaní a najlepších postupov, ktoré sú upravené do tabuliek s odporúčaniami v ľavom stĺpci a najlepšími postupmi v pravom stĺpci.

V katalógu používame tieto pojmy:

- odporúčania: neúplný zoznam opatrení, ktorými by sa malo umožniť vytvorenie základu pre správne uplatňovanie schengenského *acquis* a jeho monitorovanie,
- najlepšie postupy: neúplný súbor pracovných metód alebo modelových opatrení, ktoré sa musia považovať za optimálne uplatňovanie schengenského *acquis*, pričom sa rozumie, že v každej osobitnej časti schengenskej spolupráce je možný viac ako jeden najlepší postup.

Rada pre spravodlivosť a vnútorné veci na zasadnutí 4. – 5. decembra 2006 vymedzila rozsah integrovaného riadenia hraníc (*Integrated Border Management* – IBM). Koncept IBM predstavuje základný kameň riadenia hraníc členských štátov. V tejto súvislosti sa odporúčania a najlepšie postupy uvedené v prvej časti delia na body a podbody, v ktorých sa odzrkadľuje text záverov Rady o IBM.

Riešenie problému nelegálneho prisťahovalectva štátnych príslušníkov tretích krajín predstavuje jeden z hlavných cieľov spoločnej politiky v rámci priestoru slobody, bezpečnosti a spravodlivosti. Jeden zo základných spôsobov, ako sa vyrovnat' s týmto javom, je vytvoriť efektívnu politiku v oblasti návratu, ktorá zahŕňa aj dohody o readmisii. Druhá časť tohto katalógu sa zameriava na ústredné otázky týkajúce sa praktických mechanizmov týkajúcich sa návratu. Dotýka sa procesných otázok, technických mechanizmov a rozsahu práv, ktoré sú zaručené štátnym príslušníkom tretích krajín pred návratom. Vyzdvihuje sa v nej úloha ostatných aktérov, ktorí sa popri príslušných štátnych inštitúciách podieľajú na vývoji a fungovaní účinného systému návratov, ktorý zároveň rešpektuje ľudské práva. Vzhľadom na rastúcu hodnotu politiky návratu je nesmierne dôležité vymedziť spoločné pravidlá, ktoré budú schengenské štáty dodržiavať.

Používané pojmy zodpovedajú svojim vymedzeniam v príslušných nariadeniach.

Na uľahčenie používania katalógu sa odporúčania očíslovali.

Katalóg bude slúžiť ako referenčný nástroj pri budúcich hodnoteniach vykonávaných v kandidátskych krajinách a na monitorovanie správneho uplatňovania schengenského *acquis* schengenskými štátmi.

Katalóg sa bude v prípade potreby aktualizovať.

2. PRVÁ ČASŤ: KONTROLA VONKAJŠÍCH HRANÍC

3. A. INTEGROVANÉ RIADENIE HRANÍC (IBM)

1. Koncepcia integrovaného riadenia hraníc

Všeobecný model riadenia európskych hraníc predstavuje dôležitý nástroj na zabezpečenie vnútornej bezpečnosti členských štátov a najmä na prevenciu a odhaľovanie nelegálneho prisťahovalectva a súvisiacej trestnej činnosti, ako aj inej cezhraničnej trestnej činnosti.

Rada pre spravodlivosť a vnútorné veci na 2 768. zasadnutí 4. – 5. decembra 2006 prijala tieto závery:

Koncepcia integrovaného riadenia hraníc (IBM) má tieto rozmery:

- kontrola hraníc (hraničné kontroly a hraničný dozor), ako sa vymedzuje v Kódexe schengenských hraníc, vrátane príslušnej analýzy rizík a kriminálneho spravodajstva,
- odhaľovanie a vyšetrovanie cezhraničnej trestnej činnosti v koordinácii so všetkými príslušnými orgánmi presadzovania práva,
- štvorstupňový model kontroly prístupu (opatrenia v tretích krajinách, spolupráca so susednými krajinami, kontrola hraníc, kontrolné opatrenia v oblasti voľného pohybu vrátane návratu),
- spolupráca medzi agentúrami pre riadenie hraníc (pohraničná stráž, colná správa, polícia, národná bezpečnosť a ďalšie príslušné orgány) a medzinárodná spolupráca,
- koordinácia a súdržnosť činností členských štátov a inštitúcií a iných orgánov Spoločenstva a Únie.

Kľúčom k úspechu koncepcie integrovaného riadenia hraníc je súdržnosť medzi týmito jednotlivými rozmermi a spôsob, akým sa v schengenských štátoch uplatňuje.

2. Kľúčové prvky správneho uplatňovania integrovaného riadenia hraníc

Kontrola hraníc predstavuje záujem nielen schengenského členského štátu, na ktorého vonkajších hraniciach sa vykonáva, ale záujem všetkých členských štátov, ktoré zrušili alebo zrušia kontrolu na svojich vnútorných hraniciach. Preto je pri riadení hraníc potrebné mať na pamäti, že členské štáty nekontrolujú svoje vonkajšie hranice len kvôli sebe, ale zároveň aj kvôli ostatným schengenským členským štátom (zásada solidarity). Efektívna kontrola hraníc by mala fungovať nepretržite a mala by sa sústreďovať na všetky nezákonné javy vrátane tých, ktoré nemajú vplyv na bezpečnosť na miestnej úrovni.

V tomto zmysle by kontrole vonkajších hraníc mal venovať náležitú pozornosť každý príslušný členský štát. S cieľom vyhnúť sa trvalému nedostatku zdrojov v oblastiach, v ktorých sú požiadavky na miestnu bezpečnosť v konflikte s požiadavkami schengenského priestoru vo všeobecnosti, by mala hlavnou funkciou príslušných operatívnych jednotiek ostať kontrola hraníc vrátane analýzy rizík a vyšetrovania trestných činov.

Riadenie hraníc je úlohou, ktorá si vyžaduje vysoko profesionálny prístup. Na účely zavádzania koncepcie IBM by v každom členskom štáte mal existovať jeden hlavný príslušný orgán verejnej moci (nie vojenský), ktorý sa bude osobitne venovať kontrole hraníc, predchádzaniu nelegálnemu prisťahovalectvu na vonkajších hraniciach a boju proti nelegálnemu prisťahovalectvu v rámci územia členských štátov. Malo by existovať ústredné velenie, kontrola, dohľad a pokyny, a to predovšetkým na účely kontroly hraníc, analýzy rizík, vyšetrovania trestných činov, ako aj na účely medziinštitucionálnej a medzinárodnej spolupráce zameranej na predchádzanie nelegálnemu prisťahovalectvu a boj proti nemu.

Tento príslušný orgán, ktorým je zvyčajne pohraničná stráž alebo hraničná polícia, by mal byť centralizovaný a jednoznačne štruktúrovaný. Velenie medzi útvarmi príslušného orgánu na ústrednej, regionálnej a miestnej úrovni by malo byť priame s cieľom zabezpečiť jednotný prístup ku kontrole hraníc, jednotný systém plánovania a prípravy a rozsiahly a rýchly tok informácií na všetkých úrovniach organizácie.

Uvedené právne predpisy Spoločenstva tvoria hlavný právny základ pre riadenie hraníc. Aby však bolo možné plne uplatniť koncepciu IBM, je potrebné prijať ďalšie právne predpisy na vnútroštátnej úrovni okrem iného v oblasti právnych predpisov týkajúcich sa pohraničnej stráže, cudzincov a prisťahovalcov a ochrany údajov. Mal by existovať aj právny základ, ktorý umožní hladkú a efektívnu medziinštitucionálnu a medzinárodnú spoluprácu, ako aj výmenu informácií. So susednými tretími krajinami a krajinami pôvodu by sa mali uzavrieť napríklad dohody o hraniciach, dohody o malom pohraničnom styku a dohody o readmisii. Okrem toho by malo byť trestne stíhateľné nedovolené prekračovanie hraníc a prevádzacom nelegálnych prisťahovalcov by sa mali ukladať pokuty a povinnosť spätnej dopravy.

S cieľom poskytnúť usmernenia pre rozvoj a plánovanie v príslušných útvaroch na národnej, regionálnej a miestnej úrovni by sa mala navrhnúť národná stratégia riadenia hraníc, v ktorej sa jasne vymedzia úlohy, napríklad hodnotenie. Stratégia by sa mala zaoberať hodnotením operačného prostredia, rizikami a ohrozeniami, analýzami potrebných zdrojov, ako aj akčnými a rozvojovými plánmi.

Vo všeobecnosti by malo platiť, že osoby vykonávajúce povinnosti príslušníkov pohraničnej stráže by mali byť špeciálne vyškolení profesionáli. Osoby s menšími skúsenosťami môžu plniť len pomocné úlohy a len dočasne pomáhať profesionálom. Nie je prípustná nijaká výnimka v prípade povinností, ktoré si vyžadujú využitie osobných údajov, nahliadnutie do utajených registrov alebo rozhodnutia zasahujúce do fyzickej integrity osoby alebo jej slobody.

Analýza rizík a riadenie hraníc musí mať podporu v systematickom spravodajstve. Systémy riadenia hraníc by mali byť schopné zhromažďovať spravodajské informácie, vykonávať ich analýzu a využívať jej výsledky pri práci. V komplexnom modeli analýzy rizík pre kontrolu hraníc sa na všetkých úrovniach spája spravodajstvo, analýza rizík a riadenie hraníc. Strategické spravodajstvo organizuje všetky informácie a vytvára strategický situačný obraz, ktorý pozostáva z javov, na ktoré je potrebné sa zamerať, a faktorov, ktoré ich ovplyvňujú. Pripravuje štatistiky, trendy a kvalitatívne charakteristiky. Strategickou analýzou rizík sa analyzujú kľúčové informácie zo strategického hľadiska. Odhaľuje potenciálne zmeny a navrhuje stratégie. Analytici musia mať úplné informácie o základných paradigmách, záujmoch, ohrozeniach a rizikách. Strategické riadenie sa zúčastňuje na riadení organizácie prostredníctvom kľúčových strategických cieľov (krátkodobý činiteľ) a prostredníctvom transformácie (dlhodobý činiteľ).

Operatívne spravodajstvo spája oblasť operatívnych a strategických informácií (vstupy a výstupy idú oboma smermi) v rámci „operačne“ platného kontextu. Úlohou analýzy operačných rizík je príprava kvalitatívnych a kvantitatívnych analýz zameriavajúcich sa na operačné prostredie, aktívne objekty a výsledky vlastnej činnosti. Jej cieľom je získať relevantné informácie o prevládajúcej situácii. Tieto informácie by mali slúžiť na uľahčenie optimálneho rozdeľovania zdrojov. Osobitná pozornosť by sa mala zameriavať na systémové nedostatky, t. j. na miesta, kde systém zlyháva. Operačné riadenie znamená riadenie zdrojov a požiadaviek v rámci daných úloh, rozpočtových rámcov, prostriedkov a jurisdikcií. Táto funkcia sa vzťahuje na organizačné útvary s vymedzeným rámcom príslušnosti (napríklad regionálna jurisdikcia). Analýza operačných rizík taktiež poskytuje taktickej úrovni indikátory rizika a rizikové profily.

Taktické spravodajstvo (úroveň v teréne) spája operačných pracovníkov v teréne, ktorí každodenne pracujú s informačným systémom. Tok údajov prebieha dvojsmerne (vstupy a výstupy). Na praktickej úrovni to znamená posúdenie, ktoré osoby, vozidlá, plavidlá alebo lietadlá je potrebné skontrolovať. Toto posúdenie sa vykonáva v kontexte taktickej situácie v reálnom čase. Tieto metódy teda možno označiť ako analýzu taktických rizík.

Aby bolo možné odhaliť cezhraničnú trestnú činnosť, je potrebné klásť osobitný dôraz na postup kontroly podozrivých osôb a predmetov. Pracovníci preto musia poznať indikátory rizika, rizikové profily a typický *modus operandi* cezhraničnej trestnej činnosti. Mali by taktiež poznať mená osobitných cieľov sledovania a hraničných kontrol.

Cielená analýza rizík je prepojenie medzi istými javmi alebo prípadmi. Predstavuje okamžitú reakciu na konkrétne prípady zistené na hranici. Jej hlavným cieľom je informovať ostatné štruktúry o indikátoroch rizika.

Prehľad o situácii umožňuje posúdiť, do akej miery sú orgány schopné odhaliť cezhraničné pohyby a nájsť opodstatnenie pre kontrolné opatrenia. V praxi prehľad o situácii znamená, ako orgány definujú lehotu a priestor na splnenie troch úloh: odhalenie pohybu, ktorý by mohol znamenať pokus o nedovolené prekročenie hranice, zistenie totožnosti odhalených cieľov a analýzu cieľov identifikovaných v minulosti v náležitom čase.

Aby bolo možné účinne riadiť činnosti kontroly hraníc a vykonávať IBM, neustála pozornosť by sa mala venovať posudzovaniu situácie. Činnosť systému riadenia hraníc by sa teda mala prispôbovať prevažujúcim podmienkam na všetkých jej hraniciach. Súčasťou stáleho hodnotenia situácie by mali byť platné a spoľahlivé údaje, ktoré sa môžu vymieňať s ostatnými schengenskými štátmi. S cieľom zabezpečiť náležitý prehľad o situácii a vytvoriť a zachovávať jej komplexný a spoľahlivý obraz by mala byť analýza rizík centralizovaná a jednoznačne štruktúrovaná na všetkých úrovniach organizácie, ktorá je zodpovedná za riadenie hraníc.

Reakčná kapacita na hraniciach (vzdušných, námorných a pozemných) predstavuje časový úsek potrebný na zásah pri nezákonnej činnosti na hranici a čas a prostriedky na primeranú reakciu pri neobvyklých okolnostiach. Riadenie hraníc by malo disponovať takou reakčnou kapacitou, pri ktorej je v prípade potreby možné náležite prispôbiť alokáciu zdrojov: musia byť k dispozícii rezervy, personál a vybavenie, aby bolo možné reagovať na zmeny na hranici a na hraničných priechodoch (HP). Mali by sa vypracovať plány riešenia situácie pri náhlejšej rozsiahlej vlne nelegálneho prisťahovalectva.

Všetci velitelia a vedúci v teréne a osoby, ktoré posudzujú riadenie hraníc, by mali byť schopní zhodnotiť úroveň prehľadu o situácii a reakčnú kapacitu.

2. 1 Kontrola hraníc (hraničné kontroly a dozor), ako sa vymedzuje v Kódexe schengenských hraníc, vrátane príslušnej analýzy rizík a kriminálneho spravodajstva

Ústrednou oblasťou všeobecnej stratégie týkajúcej sa hraníc je fungujúce riadenie hraníc, ktoré pozostáva z hraničných kontrol a hraničného dozoru a opiera sa o analýzu rizík. Kontrola hraníc predstavuje ústredný prvok boja proti nelegálnemu prisťahovalectvu a obchodovaniu s ľuďmi a predchádzania akýmkoľvek ohrozeniam vnútornej bezpečnosti členských štátov, verejného poriadku, verejného zdravia a medzinárodných vzťahov. Ide o multidisciplinárnu činnosť v rámci presadzovania práva a záležitosť spoločného záujmu členských štátov.

Kontrola hraníc sa musí vykonávať v súlade s nariadením Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 562/2006 z 15. marca 2006, ktorým sa ustanovuje kódex Spoločenstva o pravidlách upravujúcich pohyb osôb cez hranice (Kódex schengenských hraníc). Príslušníci pohraničnej stráže by pri plnení svojich povinností mali dodržiavať odporúčania a pokyny uvedené v praktickej príručke Komisie pre príslušníkov pohraničnej stráže (Schengenská príručka).

Základnými prvkami riadenia hraníc sú systematické kontroly všetkých osôb prekračujúcich vonkajšie hranice a účinný hraničný dozor medzi hraničnými priechodmi. V tejto súvislosti by sa mali prijať všetky vhodné opatrenia na zaručenie vnútornej bezpečnosti a predchádzanie nelegálnemu prisťahovalectvu.

Zdroje na kontrolu hraníc by sa mali vyčleniť na základe objemu a profilu toku cestujúcich, hodnotenia rizík a analýzy rizík. Pokiaľ ide o infraštruktúru, musia sa vyčleniť náležité prostriedky na vykonávanie hraničných kontrol a dozoru. Potrebné sú adekvátne ľudské zdroje. Presné požiadavky kladené na kontrolu hraníc závisia od viacerých faktorov, spomedzi ktorých sú najdôležitejšie: tlak nelegálneho prisťahovalectva, geografická situácia, profil cestujúcich a objem pohraničného styku. Mali by sa splniť osobitné požiadavky pre daný typ hranice (vzdušná, námorná, pozemná) vrátane požiadaviek súvisiacich s malým pohraničným stykom.

Členské štáty by mali byť schopné dočasne posilniť kontrolu hraníc a mali byť mať na tento účel vytvorené plány. Všetky úrovne by mali mať jasný obraz o možných ohrozeniach a plány na zvýšenie úrovne kontroly. Mali by sa stanoviť úrovne posilnenia kontroly hraníc, ktoré zodpovedajú ohrozeniu a potrebným opatreniam.

Hraničný dozor vykonávajú stacionárne alebo mobilné útvary s technickými a elektronickými prostriedkami, ktoré monitorujú situáciu a hliadkujú na miestach, o ktorých sa vie, že sú citlivé. Činnosti hraničného dozoru by mali vychádzať zo systému analýzy relevantných rizík. Použité zariadenia a prostriedky by mali byť primerané situácii na hranici.

Príslušníci, ktorí tieto úlohy vykonávajú, musia byť profesionálmi a musia prejsť špeciálnou prípravou. Taktiež je potrebná jasná koncepcia prípravy (základnej a nadstavbovej), ktorá zahŕňa operačné zručnosti, vedomosti v oblasti legislatívy, jazyky a pod.

2.2 Odhaľovanie a vyšetrovanie cezhraničnej trestnej činnosti v koordinácii so všetkými príslušnými orgánmi presadzovania práva

Pri výkone svojich povinností sa príslušníci pohraničnej stráže stretávajú s trestnými činmi, ktoré s hranicami súvisia nepriamo – okrem iného s obchodovaním s ľuďmi a ich prevádzaním, pašovaním tovaru, drog a zbraní, pozmenenými a falošnými cestovnými dokladmi, odcudzeným majetkom, odcudzenými vozidlami a pod. Pri vyšetrovaní takejto trestnej činnosti by mal zohrávať úlohu aj orgán zodpovedný za riadenie hraníc, čím by sa priniesla pridaná hodnota k vnútornej bezpečnosti členských štátov a zvýšili spôsobilosti na odhaľovanie nezákonných aktivít. Účasťou na tomto vyšetrovaní sa rozširujú poznatky príslušníkov pohraničnej stráže týkajúce sa *modus operandi* a trás nelegálneho prisťahovalectva a uľahčuje sa stanovovanie indikátorov rizika a rizikových profilov.

Medzi úlohy orgánu zodpovedného za riadenie hraníc by malo patriť najmä vyšetrovanie nedovoleného prekročenia hranice, falšovaných cestovných dokladov a prevádzania ľudí a obchodovania s nimi. Pri vyšetrovaní cezhraničných trestných činov by mala byť výnimočne úzka spolupráca medzi jednotlivými orgánmi. Medzi spôsoby spolupráce v tejto oblasti patrí napríklad spoločné využívanie spravodajských informácií a zriaďovanie spoločných vyšetrovacích skupín, spoločné databázy a ľahká výmena informácií.

2.3 Štvorstupňový model kontroly prístupu (opatrenia v tretích krajinách, spolupráca so susednými krajinami, kontrola hraníc, kontrolné opatrenia v oblasti voľného pohybu vrátane návratu)

Centrálny prvok integrovaného riadenia hraníc tvorí štvorstupňový model kontroly prístupu. Zjednodušene povedané, tento model si vyžaduje, aby sa na rozdielnych úrovniach zaviedol súbor komplementárnych opatrení.

Opatrenia na prvom stupni sa prijímajú v tretích krajinách, najmä v krajinách pôvodu a tranzitu. Medzi tieto opatrenia patrí poradenstvo a odborná príprava v súvislosti s procesom udeľovania víz poskytované styčnými dôstojníkmi a expertmi na doklady konzulárnym pracovníkom na konzulárnych úradoch a zamestnancom dopravcov v tretích krajinách pôvodu alebo tranzitu, ktoré predstavujú zdroj rizík v súvislosti s nelegálnym prisťahovalectvom.

Druhý stupeň tvorí spolupráca so susednými krajinami. Účinný nástroj pri zvyšovaní bezpečnosti hraníc predstavujú dohody s týmito krajinami o spolupráci v oblasti riadenia hraníc. Na účely tejto spolupráce by sa mali vytvoriť vhodné pracovné mechanizmy, ktoré zahŕňajú výmenu informácií, vhodné komunikačné kanály, ústredné, regionálne a miestne kontaktné body, núdzové postupy, riešenie udalostí objektívnym spôsobom s cieľom zabrániť politickým rozporom a podobne. Štruktúry regionálnej spolupráce na vonkajších hraniciach by sa mali vytvoriť aj v prímorských oblastiach. Tieto iniciatívy by mali spájať všetky krajiny v regióne.

V rámci kontroly hraníc, ktorá tvorí tretí stupeň tohto modelu, sa vykonávajú systematické hraničné kontroly každej osoby, ktorá vstupuje do schengenského priestoru alebo ho opúšťa. Kontrolou hraníc sa zabezpečuje sa aj náležitá úroveň odhaľovania nedovolených prekročení hranice v oblastiach medzi hraničnými priechodmi alebo po mori s falšovanými dokumentmi alebo v úkryte v dopravných prostriedkoch. Kontrola hraníc sa podieľa na predchádzaní vnútroštátnej trestnej činnosti, pretože zisťuje a odhaľuje prevádzanie ľudí, odcudzený majetok a iné cezhraničné trestné činy alebo trestné činy súvisiace s hranicami, a taktiež prispieva k odhaľovaniu závažnej trestnej činnosti.

Štvrtý stupeň pozostáva z kontrolných opatrení v oblasti priestoru voľného pohybu a zahŕňa návraty. Týmto opatreniami, v rámci ktorých sa v súlade s vnútroštátnym právom vykonávajú posilnené prehliadky, kontroly a sledovanie, ktoré sa opierajú o vnútroštátne informácie, sa predchádza nelegálnemu prisťahovalectvu a cezhraničnej trestnej činnosti na území schengenských štátov. Nelegálnych prisťahovalcov odhalených v schengenskom priestore orgány zadržia. Tieto osoby by sa mali zaevidovať, a pokiaľ nejestvuje dôvod na pobyt ani prekážky vyplývajúce zo závažných humanitárnych dôvodov alebo z medzinárodného práva, mali by sa repatriovať do krajiny pôvodu. Členské štáty by mali spolu s príslušnými orgánmi na svojom území stanoviť minimálne normy kontrolných opatrení, a to na miestach, o ktorých sa vie, že sú pre štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí sa neoprávnene zdržiavajú na ich území, mimoriadne dôležité, na cezhraničných dopravných spojeniach a podobne.

2.4 Spolupráca medzi agentúrami pre riadenie hraníc (pohraničná stráž, colná správa, polícia, národná bezpečnosť a ďalšie príslušné orgány) a medzinárodná spolupráca

Medziinštitucionálna spolupráca je potrebná na všetkých úrovniach (národnej, regionálnej a miestnej) a medzi všetkými orgánmi príslušnými na predchádzanie nelegálnemu prísťahovalectvu a cezhraničnej trestnej činnosti a boj proti nim. Nemali by existovať nijaké pochybnosti o tom, ktorý orgán je v ktorej situácii príslušný.

Politika medziinštitucionálnej spolupráce by sa mala zadefinovať na stretnutiach vedúcich predstaviteľov orgánov, ktoré sa zaoberajú riadením hraníc a predchádzaním cezhraničnej trestnej činnosti. Plánovanie spolupráce medzi agentúrami by sa mohlo uskutočňovať na všetkých úrovniach (národnej, regionálnej a miestnej). Spolupráca by sa mala plánovať na základe spoločného chápania situácie (spoločná analýza rizík a ohrození). Veľmi dôležitým prvkom je najmä výmena informácií a spravodajských informácií medzi príslušnými orgánmi vrátane mechanizmov na riešenie prípadných konfliktov medzi orgánmi týkajúcich sa ich príslušnosti. Spolupráca by sa mala týkať aj operačných otázok, napríklad používania kompatibilných komunikačných zariadení, organizácie spoločných operácií a účasti na spoločnej odbornej príprave a cvičeniach.

Spolupráca medzi členskými štátmi by mala zahŕňať minimálne všetky susedné členské štáty. Veľmi dôležitá je aj spolupráca v rámci agentúry FRONTEX. Cieľom účasti jednotlivého členského štátu na koordinovanej spolupráci v rámci agentúry FRONTEX je podporiť iné členské štáty, ktoré čelia tlaku nelegálneho prísťahovalectva, vypracovať najlepšie postupy riadenia hraníc a zvýšiť profesionalitu vlastných zamestnancov prispievajúcich do tohto procesu.

Členské štáty, ktoré sú vystavené zvyšujúcemu sa tlaku prísťahovalectva, môžu požiadať agentúru FRONTEX o uskutočnenie spoločnej operácie alebo o nasadenie jednotky RABIT (rýchly pohraničný zásahový tím) na miestach najväčšieho tlaku. Mali by sa vytvoriť kapacity na prijímanie takýchto tímov a vysielanie host'ujúcich príslušníkov do spoločných tímov do zahraničia. V prípade potreby by sa mali prijať potrebné právne predpisy, ktorými sa umožní vykonávanie takýchto postupov.

Účelom iniciatívy agentúry FRONTEX, ktorá je známa ako EPN (európska hliadkovacia sieť), je uľahčiť spoluprácu medzi členskými štátmi. V praxi to znamená, že susediace členské štáty spolupracujú pri námornom dohl'ade takým spôsobom, že si spoločne plánujú námorné hliadkovanie. Takýto prístup by mohol priniesť pridanú hodnotu všetkým členským štátom, ktoré majú námorné hranice.

Medzinárodnú spoluprácu v oblasti integrovaného riadenia hraníc môžeme rozdeliť na multilaterálnu, bilaterálnu, regionálnu a miestnu. Spolupráca s tretími krajinami by mala zahŕňať všetky susedné krajiny, ako aj hlavné krajiny pôvodu a tranzitu nelegálneho prisťahovalectva do dotknutých členských štátov. Pokiaľ ide o spoluprácu so susednými štátmi, dôraz by sa mal klásť na aktívnu pomoc zo strany štátov tranzitu, ktoré by mali zabezpečovať úplnú bezpečnosť svojich hraníc a prijať opatrenia, ktoré sa netýkajú hraníc, napríklad systematický postup repatriácie.

2.5 Koordinácia a súdržnosť činností členských štátov a inštitúcií a iných orgánov Spoločenstva a Únie

Príslušné pracovné skupiny Rady, okrem iného pracovná skupina pre hranice, pracovná skupina pre schengenské hodnotenie, stredisko CIREFI, pracovná skupina pre migráciu a vyhostenie a pracovná skupina pre víza a iné orgány, ako napríklad výbor SCIFA a Výbor článku 36, rokujú o vývoji, nových iniciatívach a návrhoch na zmeny a doplnenia právnych predpisov týkajúcich sa integrovaného riadenia hraníc Európskej únie. Jednotnosťou a rovnakým prístupom k riadeniu hraníc sa zvyšuje transparentnosť a vzájomná dôvera medzi členskými štátmi. Aktívna spolupráca pri rozvoji riadenia hraníc v rámci stálych pracovných skupín Rady, dočasných pracovných skupín Komisie a iniciatív agentúry FRONTEX tak prináša pre riadenie hraníc členských štátov pridanú hodnotu.

Členské štáty by mali pri činnostiach súvisiacich s riadením hraníc používať spoločné nástroje, ako napríklad Schengenskú príručku na prípravu na hraničné kontroly a ich vykonávanie, model CIRAM na prípravu analýz rizík, spoločný základný študijný program a spoločný stredný študijný program na plánovanie odbornej prípravy.

Základným prvkom na zabezpečenie správneho dodržiavania schengenského *acquis*, náležitú realizáciu IBM a zvýšenie transparentnosti riadenia hraníc na vnútroštátnej úrovni je systém schengenského hodnotenia. Účasťou na hodnotiacich misiách sa rozširujú poznatky členských štátov o vývoji najlepších postupov v oblasti riadenia hraníc. Pri hodnotiacej misii by sa mala vykonať komplexná inšpekcia celého systému IBM schengenského členského štátu alebo kandidátskej krajiny, ktorá zahŕňa veliaci alebo koordinačný orgán pre kontrolu hraníc na vnútroštátnej úrovni, rôzne druhy hraníc a iné príslušné útvary vrátane útvarov pre analýzu rizík a národných koordinačných centier.

3. Rozvoj riadenia hraníc na úrovni Európskej únie

Pri realizácii koncepcie Európskej únie týkajúcej sa IBM a pri rozvoji riadenia hraníc v členských štátoch a schengenských kandidátskych krajinách by sa malo rátať s ďalším vývojom v oblasti riadenia hraníc EÚ.

Európska komisia zverejnila 13. februára 2008 tri oznámenia, ktoré sa spoločne nazývajú balík o hraniciach: 1) Správu o hodnotení a budúcom vývoji agentúry FRONTEX, 2) Európsky systém hraničného dozoru (EUROSUR) a 3) Budúce výzvy v oblasti riadenia vonkajšej hranice EÚ. Uskutočnili sa kroky smerujúce k realizácii väčšiny návrhov uvedených v týchto oznámeniach. Tento pokrok, ktorý sa uskutočňuje na úrovni EÚ, by sa mal odzrkadliť aj vo vývoji v oblasti riadenia hraníc v členských štátoch, ako aj v kandidátskych krajinách.

B. PODROBNÉ ODPORÚČANIA A NAJLEPŠIE POSTUPY

ODPORÚČANIA	NAJLEPŠIE POSTUPY
1. Stratégia a organizačná štruktúra	
1. Efektívne a funkčné ministerské kompetencie v oblasti riadenia hraníc.	
2. Centrálne zabezpečovanie zdrojov, dohľadu a pokynov pre kontrolu hraníc pod záštitou príslušného ministerstva v oblasti spravodlivosti alebo vnútra.	
3. Jasná a efektívna koordinácia koncepcie integrovaného riadenia hraníc (IBM) a jej realizácia na národnej, regionálnej a miestnej úrovni.	Jasne zadaný rozpočet na IBM na všetkých úrovniach zainteresovaných orgánov
4. Centralizovaný a jasne štruktúrovaný príslušný orgán verejnej moci s priamym velením medzi útvarmi pohraničnej stráže na ústrednej, regionálnej a miestnej úrovni, zabezpečujúci jednotný prístup ku kontrole hraníc, jednotný systém plánovania a rozsiahly a rýchly tok informácií na všetkých úrovniach organizácie.	Pod jeden orgán patria všetky rozmery IBM. Príslušný orgán verejnej moci je špecializovaná pohraničná stráž alebo hraničná polícia (nie armáda).
5. Kontrolu hraníc na miestnej úrovni by mali vykonávať len osobitné špecializované útvary pohraničnej stráže.	
6. Národná viacročná stratégia ako základ rozvoja riadenia hraníc.	K stratégii majú prístup príslušní dôstojníci na všetkých úrovniach. Obsah stratégie poznajú aj zamestnanci. Stratégia predstavuje základ a poskytuje usmernenia na účely plánovania.
7. Centralizované plánovanie riadenia hraníc na národnej úrovni, ktoré obsahuje usmernenia a zoznamy požiadaviek pre regionálnu úroveň. Plán alebo program práce na regionálnej úrovni, ktorý obsahuje usmernenia a zoznam požiadaviek pre miestnu úroveň.	Na národnej a regionálnej úrovni: – nadväzujúce viacročné plánovanie – ročný pracovný program – ročný plán činností a využívania zdrojov (vyhradený alebo utajený) – ročný plán odbornej prípravy Na miestnej úrovni: – ročný pracovný program – ročný/mesačný plán činností a využívania zdrojov (vyhradený alebo utajený) – ročný plán odbornej prípravy

8. Jednotné vnútroštátne právne predpisy a dohody, ktoré umožňujú efektívnu realizáciu koncepcie IBM, napr: – zákon o hraniciach a/alebo pohraničnej stráží, – zákon o cudzincoch alebo prisťahovalcoch – zákon o ochrane údajov, – predpisy/zákon o medziinštitucionálnej spolupráci, – pravidlá pre stanovenie sankcií za nedovolené prekročenie hranice a pomoc nelegálnym prisťahovalcom, – pravidlá o zodpovednosti dopravcov, napr. uloženie pokuty pre dopravcov nelegálnych prisťahovalcov a povinnosť zabezpečiť dopravu späť, ako aj povinnosť znášať náklady na pobyt, až kým nie zabezpečená doprava späť, – dohody o hraniciach so susednými krajinami, – dohody o readmisii so susednými tretími krajinami a krajinami tranzitu a pôvodu, – dohody o malom pohraničnom styku so susednými krajinami.	
9. Prijatie opatrení potrebných na správne uplatňovanie právnych predpisov EÚ.	Doplňujúce vnútroštátne predpisy a nariadenia, ktorými sa umožní plné využitie nástrojov Spoločenstva, pokiaľ ide o prijímanie a nasadzovanie hostujúcich príslušníkov a členov a zariadení rýchlych pohraničných zásahových tímov v rámci koordinovaných operácií agentúry FRONTEX. Vnútroštátne pravidlá pre vysielanie národných expertov do agentúry FRONTEX.
10. Pri vykonávaní kontroly hraníc by sa malo prihliadať na medzinárodné právne nástroje týkajúce sa riadenia hraníc.	
11. Spolupráca a koordinácia zodpovedností rôznych orgánov a agentúr by sa mala upraviť legislatívou a medzinárodnými dohodami (napr. memorandami o porozumení).	Jednotná stratégia všetkých orgánov na predchádzanie cezhraničnej trestnej činnosti a nelegálnemu prisťahovalectvu. Dohody, akty alebo pravidlá zahŕňajú celé spektrum medziinštitucionálnej spolupráce na všetkých úrovniach: – výmenu informácií – spoločnú analýzu rizík – výmenu skúseností – spoluprácu v odbornej príprave – spoluprácu v spravodajskej činnosti a pri

	vyšetrovaní – spoločné využívanie databáz – spoločné operácie – kontaktné body pre styk agentúr
12. Vykonávanie Dohovoru Organizácie Spojených národov proti nadnárodnému organizovanému zločinu a jeho protokolov o obchodovaní s ľuďmi a pašovaní migrantov po súši, po mori a letecky a obchodovaní so strelnými zbraňami, ich súčasťami a komponentmi a strelivom.	Plány na odhalenie obchodníkov a identifikáciu obetí v spolupráci s ostatnými príslušnými orgánmi. Odborná príprava, cielená analýza rizík, profilovanie a operačné pokyny pre pohraničnú stráž na identifikáciu obetí obchodovania s ľuďmi.
13. Náležité vykonávanie bilaterálnych dohôd o spolupráci pri riadení hraníc na medzinárodnej úrovni.	Tieto dohody/akty zahŕňajú celé spektrum cezhraničnej spolupráce: – výmenu informácií – spoločnú analýzu rizík – výmenu skúseností – postupy v naliehavých situáciách – spoločné činnosti – atď.
14. Strategické plánovanie, pridelovanie personálu a technických zdrojov na základe neustálej analýzy situácie a ohrození.	Plánovanie a činnosti riadenia hraníc na základe spravodajskej činnosti.
15. Neustále aktualizovaný komplexný situačný obraz na národnej úrovni, ktorý zahŕňa všetky informácie týkajúce sa vnútroštátneho riadenia hraníc.	Situačný obraz na všetkých úrovniach obsahuje informácie o: – pohraničnom styku (celkový a na každom HP, počet a dôvody osobitných kontrol, odoprenie vstupov, odhalené nezákonné činnosti, <i>modus operandi</i>, čakacie rady atď.) – situácii na modrej a zelenej hranici (počet nedovolených prekročení hranice, štátna príslušnosť, <i>modus operandi</i>, zistené trasy atď.) – odhalených nelegálnych prístahovalcoch na území, vyhostených osobách, žiadateľoch o azyl atď. – situácii pred hranicou (situácia riadenia hraníc v susedných krajinách a krajinách tranzitu a pôvodu)
16. Obraz o situácii na regionálnej a miestnej úrovni v maximálne reálnom čase s cieľom zvýšiť zásahovú schopnosť, skvalitniť prehľad o situácii a zlepšiť schopnosť koordinácie operačných činností.	a okrem toho na regionálnej (alebo miestnej úrovni) o: – disponibilných zdrojoch: počte a umiestnení hliadok, plavidiel, lietadiel a technických prostriedkov – menách a úlohách vedúcich zmien atď. – cieľoch na mori – ďalších relevantných skutočnostiach

17. Pokiaľ ide o vonkajšie hranice, prehľad o situácii na vnútroštátnej úrovni by mal existovať 24 hodín 7 dní v týždni. 18. V členskom štáte by mal existovať jeden ústredný kontaktný bod, na ktorý sa môžu ostatné členské štáty kontaktovať v otázkach súvisiacich s riadením hraníc, agentúrou FRONTEX a inými orgánmi a medzinárodnými partnermi.	Jedno národné koordinačné centrum (NCC), ktoré nepretržite koordinuje aktivity všetkých vnútroštátnych orgánov vykonávajúcich úlohy kontroly vonkajších hraníc (monitorovanie, odhaľovanie, identifikácia, sledovanie a zachytávanie) a ktoré je schopné vymieňať si informácie s centrami v iných členských štátoch a agentúrou FRONTEX. NCC je zodpovedné za: – denné, týždenné a účelové situačné správy – okamžité faktické informácie o situáciách na podporu rozhodovacieho procesu – včasné varovanie Všetky informácie sa vymieňajú metódami elektronického spracovania a prenosu informácií.
19. Vhodný počet regionálnych a miestnych veliari a koordinačných centier na zabezpečenie operačnej komunikácie a riadenia informácií.	Regionálne/miestne veliari a kontrolné centrá vykonávajú činnosť pod velením príslušných regionálnych/miestnych veliteľstiev. Sú schopné nepretržite: – monitorovať situáciu – koordinovať a umožňovať operačné činnosti – začať konať v prípade naliehavých situácií – zabezpečovať informovanosť o misiách a podporovať ich
20. Pridelenie zdrojov, pracovníkov a zariadení na účely zásahu pri incidentoch a nelegálnom pohybe na hraniciach a HP.	Plány pre jednotlivé scenáre na všetkých úrovniach (ciele, disponibilita, rozmiestnenie, kompetencie atď.) vrátane prípadného nasadenia jednotky RABIT a plány pre prípad rozsiahleho nelegálneho prisťahovalectva.
21. Členské štáty by mali mať schopnosť posilniť kontrolu hraníc na základe posúdenia a analýzy rizík.	Plány posilnenia kontroly hraníc na rôznych úrovniach pre jednotlivé scenáre.
2. Pracovníci a odborná príprava	
22. Účinnosť hraničných kontrol a dohľadu si vyžaduje dostatočný počet pracovníkov, ktorý okrem iného vyplýva z posúdenia a analýzy rizík.	Analýza porovnateľných situácií v iných schengenských členských štátoch, ktoré by mohli slúžiť za príklad.
23. Výberové kritériá pri náboe nových pracovníkov na základe písomnej špecifikácie. Mal by sa overiť požadovaný stupeň vzdelania a vhodný fyzický stav, uchádzači by mali spĺňať morálne a právne požiadavky (trestné/justičné/právne záznamy atď.).	Výber uskutočňuje samotná pohraničná stráž alebo nad ním aspoň dohliada.

24. Pravidelné hodnotenia, v ktorých sa posudzuje napríklad spokojnosť s prácou, efektívnosť, sociálne podmienky a zodpovednosť.	Motivačný program prispievajúci k stabilite a vysokej profesionalite príslušníkov pohraničnej stráže. Jednotný národný hodnotiaci dotazník.
25. Vysoký stupeň profesionality založený na úspešnom ukončení odbornej prípravy.	Organizácia osobitnej odbornej prípravy a rozvojových programov o relevantných otázkach (napríklad v rámci policajnej akadémie a akadémie pre príslušníkov pohraničnej stráže).
26. Operační pracovníci by mali úspešne ukončiť základnú odbornú prípravu týkajúcu sa ich budúcich úloh.	Zabezpečenie rotácie pracovníkov medzi útvarmi pohraničnej stráže a/alebo inými aktivitami. Rotácia sa z dôvodu efektívnosti za najužitočnejšiu považuje na začiatku kariéry.
27. Príslušníci pohraničnej stráže by mali mať schopnosť komunikovať v cudzích jazykoch.	Komunikácia v cudzích jazykoch týkajúca sa každodenných povinností príslušníkov pohraničnej stráže. Dostatočná znalosť jazykov susedných krajín. Motivovanie pracovníkov k učeniu sa cudzích jazykov potrebných pri práci (jazykov susedných krajín, krajín pôvodu, jazykov vyplývajúcich zo štruktúry cestujúcich).
28. Mal by sa vytvoriť program odbornej prípravy s pravidelnými hodinami na prípravu a informovanie príslušníkov počas pracovného času.	Programy elektronického vzdelávania na udržiavanie znalostí a opakovacie kurzy. Trvalá odborná príprava a vhodné vzdelávacie materiály na mieste. Aktualizačné informačné stretnutia po prázdninách a opakovacie kurzy po dlhých obdobiach vykonávania inej činnosti. Opakovací kurz pre každého príslušníka pohraničnej stráže minimálne raz za rok. Jazykové kurzy pre príslušníkov pohraničnej stráže.
29. Organizácia by mala zabezpečiť programy a zariadenia na ústrednej a miestnej úrovni, aby príslušníkom počas kariéry poskytla doplňujúce vzdelanie a odbornú prípravu v oblastiach, ktoré sú pre ich prácu dôležité. – základná príprava podľa spoločného základného študijného programu (CCC) pre odbornú prípravu pohraničnej stráže	Vytvorenie nových programov odbornej prípravy s podporou skúsenejších krajín a agentúry FRONTEX. – stredná odborná príprava podľa spoločného stredného študijného programu (CMC) Vysielanie príslušníkov na špecializované odborné kurzy, ktoré organizuje agentúra FRONTEX alebo CEPOL.

30. Špecializované kurzy a kurzy pre pokročilých by sa mali vytvoriť v týchto oblastiach: – osobitné kontroly – kriminálne spravodajstvo – analýza rizík a profilovanie – odhaľovanie odcudzených vozidiel, – zisťovanie pozmenených a falošných cestovných dokladov – odhaľovanie osôb ukrývajúcich sa vo vozidlách pomocou najmodernejších zariadení – psovodi a pod. – ľudské práva a prístup k žiadateľom o azyl 31. V prípade potreby by mali byť k dispozícii aj kurzy pre činnosti súvisiace s riadením hraníc, napr. pátranie a záchranárstvo.	Špecializované výcvikové programy pre psy pohraničnej stráže. Špecializované výcvikové programy pre pilotov vrtuľníkov alebo posádky plavidiel.
32. Vhodné úvodné poučenie pre nových príslušníkov.	Skúsení príslušníci pohraničnej stráže ako inštruktori.
3. Hraničné kontroly <i>3.1 Všeobecne</i>	
33. Hraničné kontroly by sa mali uskutočňovať v súlade s Kódexom schengenských hraníc a Schengenskou príručkou.	Príslušníci vykonávajúci hraničné kontroly nosia vhodné uniformy vyrobené z materiálov uspôsobených počasiu a klimatickým podmienkam (nie v maskovacích farbách) a označenie alebo odznak, ktorý ich identifikuje ako príslušníkov pohraničnej stráže.
34. Pri plánovaní hraničných kontrol by sa malo vychádzať z posúdenia ochrany pred cezhraničnou trestnou činnosťou, ktorú hraničná kontrola zabezpečuje. Posúdenie tvorí základ pre taktické požiadavky v súvislosti s hraničnými kontrolami, ako je zber a analýza spravodajských informácií, profilovanie, miera dôkladných osobitných kontrol, použitie osobitného vybavenia atď.	Zadefinovali sa vnútroštátne kritériá pre výpočet miery kriminality.

35. Infraštruktúra na hraničných priechodoch, okrem iného počet búdok, pruhov, objektov (vrátane zariadení pre osoby, ktorým bol odoprený vstup) atď., by mal zodpovedať cezhraničnému styku (kvantite a kvalite) s prihliadnutím na budúci vývoj.	Rozvojový plán zahŕňajúci všetky úlohy, orgány a iné zainteresované strany na každom hraničnom priechode.
36. Za verejný poriadok a bezpečnosť na hraničnom priechode by mala byť zodpovedná pohraničná stráž.	Riadenie režimu na hraničných priechodoch a dohľad nad jeho vykonávaním patrí do kompetencie pohraničnej stráže.
37. Kontrolné kabínky by mali byť otočené smerom k cestujúcim, mali by byť vyvýšené na uľahčenie profilovania a vybavené potrebným zariadením a dobrým osvetlením. Mali by mať priame spojenie s kanceláriou pre osobitné kontroly (vrátane situačného centra a kanceláriou vedúceho zmeny).	
38. Prijmú sa opatrenia na zabránenie vstupu do kontrolných búdok mimo pracovných hodín.	Inštalácia uzamykateľných dverí v správe pohraničnej stráže.
39. Osoby, ktorým bol odoprený vstup, umiestnené v osobitných zariadeniach (vyhradených pre ne) by sa mali nachádzať pod stálym technickým alebo personálnym dohľadom. Zariadenia pre tieto osoby musia spĺňať bezpečnostné aj sociálne požiadavky. 40. Pre žiadateľov o azyl by mali byť k dispozícii samostatné zariadenia.	
41. Na kontrolu cestujúcich by sa mal nasadzovať vhodný počet príslušníkov a zariadení hraničnej kontroly, ktorý zohľadňuje aktuálne riziko. Vhodný počet okrem iného vyplýva z: – nepretržitej kontroly cestujúcich – časti dňa (deň, noc), situácii na hranici a stupňa ohrozenia – dostupných zariadení – situácie (hrozba pandémie atď.) Malo by sa zabrániť dlhšiemu čakaniu cestujúcich pred kontrolnými kabínkami.	Zloženie zmeny na HP v závislosti od jeho veľkosti: – vedúci zmeny, – príslušníci bežnej kontroly, – príslušníci osobitnej kontroly, – príslušník útvaru kriminálneho spravodajstva, – iný špecializovaný personál (odborníci na doklady, príslušníci vykonávajúci dohľad mimo kabínky, odborníci na vozidlá, psovodi, odborníci na identifikáciu v oblasti prepravy, operátor videodohľadu atď.), – príslušníci mužského a ženského pohlavia. Príslušníci s vhodnými jazykovými znalosťami v každej zmene.

	Pri výmene zmien zabezpečiť dostatočný čas na odovzdanie a výmenu informácií.
42. Vedúci zmeny by mal byť zodpovedný za dohľad nad povinnosťami pridelenými útvaru hraničnej kontroly. Keďže nesie zodpovednosť za činnosť a prijaté opatrenia, musí byť informovaný o udalostiach na HP a krokoch podniknutých príslušníkmi pohraničnej stráže. Vedúci zmeny by mal sledovať fyzický a psychický stav pracovníkov pred zmenou a počas nej.	Vedúci zmeny po porade s príslušníkmi pohraničnej stráže prijíma správne rozhodnutia týkajúce sa hraničných kontrol. Zabezpečuje, že sa za každých okolností vykonajú všetky potrebné opatrenia a kontroly. O všetkých nezvyčajných incidentoch a/alebo situáciách sa musí podať vedúcemu zmeny hlásenie, aby mal možnosť v prípade potreby ovplyvniť účinné vykonanie a výsledok hraničných kontrol. Všetky opatrenia na účely hraničných kontrol musia byť maximálne pripravené a odôvodnené, aby sa zabezpečil dostatočný základ pre prijatie rozhodnutí.
43. Okrem výkonu hraničných kontrol podľa Kódexu schengenských hraníc je cieľom bežných kontrol identifikovať cestujúcich a určiť podozrivé osoby na účely dôkladných osobitných kontrol.	Systematické overovanie vo vnútroštátnych databázach vrátane databáz iných relevantných orgánov s údajmi o štátnych príslušníkoch tretích krajín.
44. Na účely bežnej kontroly pri vstupe a výstupe by malo byť na HP k dispozícii toto vybavenie: – terminál na prístup k systémom SIS, VIS a k vnútroštátnym databázam – v prípade potreby prenosný terminál – prístroj na overovanie dokladov s variabilným UV svetlom, bielym svetlom, ktoré dopadá zhora, a prechádzajúcim svetlom – zväčšovacie sklo s 10-násobným zväčšením alebo monomikroskop s nastaviteľným zväčšením – retroreflektívna lampa – schengenské vstupné a výstupné pečiatky (vymedzené v Kódexe schengenských hraníc) – Kódex schengenských hraníc a Schengenská príručka s prílohami – nepretržite aktualizované indikátory rizika a rizikové profily – dostupné vzory dokladov v elektronickej podobe a iné informácie potrebné na výkon hraničných kontrol	Dostatočne rýchly prenos údajov vrátane prostredníctvom prenosných zariadení. Schengenská príručka a jej prílohy a vnútroštátne predpisy v elektronickej podobe. Prístup k doplnkovým databázam falšovaných dokladov. Pred začiatkom každej zmeny zodpovedný príslušník poskytne informácie o akýchkoľvek indikátoroch rizika a rizikových profiloch.

45. Cieľom dôkladnej osobitnej kontroly je zabezpečiť adekvátne odhalenie rizikových cestujúcich, napríklad s falošnými dokladmi, a zadržať prevádzáčov a iné osoby, ktoré by mohli ohroziť vnútornú bezpečnosť členských štátov. (Priorita sa kladie na vstupné kontroly.)	Zariadenia na osobitné kontroly sa nachádzajú v blízkosti zariadenia na bežnú kontrolu, najlepšie vedľa kontroly vstupu. Vhodný počet dostatočne veľkých kancelárií na osobitné kontroly, najlepšie s osobitnými miestnosťami na vypočúvanie.
46. Na HP s veľkou premávkou sú potrebné priestory pre osobitné kontroly s týmto vybavením: – rovnaké vybavenie ako na bežné kontroly – prístup do systému na overovanie dokladov na kontrolu cestovných dokladov – videospektrálny komparátor (obsahuje infračervené a ultrafialové svetlo, filtre, biele svetlo, ktoré dopadá zhora, prechádzajúce svetlo a pod.) – stereomikroskop s minimálnym zväčšením x 40 – zariadenie na kontrolu antistokesovej farby – identifikačné zariadenie a materiál (vrátane vzoru na porovnanie pečiatok) – Kódex schengenských hraníc a Schengenská príručka s prílohami – príručka pravých a falšovaných cestovných pasov a dokladov totožnosti, – prístup k systémom iFADO a FADO – zariadenie na prístup a/alebo zaslanie žiadosti do systému EURODAC, vnútroštátneho systému AFIS, systému VIS a príslušných vnútroštátnych databáz	Dodatočná povinnosť pravidelne a zakaždým, keď vznikne potreba, poskytovať z osobitných kontrol príslušníkom vykonávajúcim bežné kontroly spätnú väzbu a nové informácie (brífing). Príručky o falšovaných dokladoch sa pripravujú na účely odbornej prípravy a analýzy rizík a používajú sa na vnútroštátnej a medzinárodnej úrovni. Dekodér neviditeľných osobných údajov. Doplňkové databázy falšovaných dokladov atď. Vnútroštátny kontaktný bod k Schengenskej príručke na stránke CIRCA. Používajú sa zariadenia na identifikáciu odtlačkov prstov, čítačky odtlačkov prstov. Používajú sa špecializované vozidlá s vybavením na overovanie cestovných dokladov a s prístupom k databázam.
47. Na účely dôkladných osobitných kontrol by mal mať každý HP v rozumnom čase prístup ku komplikovanejšiemu zariadeniu na preskúmanie cestovných dokladov (napr. na najbližšom HP).	
48. Príslušníci pohraničnej stráže by mali monitorovať tok cestujúcich.	Na identifikáciu toku cestujúcich s cieľom napríklad určiť osoby na osobitnú kontrolu sa používa videodohľad (uzatvorené televízne systémy). (Záznamy sa uchovávajú v súlade s vnútroštátnymi zákonmi o ochrane údajov.) Zrkadlá na stropoch/stenách umožňujú dobrý výhľad na cestujúceho pri bežnej kontrole.
49. Na HP sa veľkou premávkou by sa mali pri	Údaje o štátnych príslušníkoch tretích krajín sa

bežnej kontrole používať integrované čítačky pasov (prenosné a fixné). Automatické overovanie štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí nemajú v Spoločenstve právo voľného pohybu, v SIS, VIS (keď bude funkčný) a príslušných vnútroštátnych databázach.	pri vstupe a výstupe automaticky zaznamenávajú vo vnútroštátnej databáze v súlade s vnútroštátnymi právnymi predpismi. Systém je dostupný na všetkých HP. Používajú sa čítačky dokumentov a odtlačkov prstov s počítačovými bezpečnostnými funkciami, analytickými možnosťami. Automatický systém kontroly hraníc spojí činnosti overovania a kontroly elektronických pasov s možnosťou overovania biometrických údajov.
50. Priama komunikácia medzi príslušníkmi pohraničnej stráže a cestujúcimi pri hraničnej kontrole (okrem prípadov automatických systémov kontroly hraníc pre občanov EÚ).	Pred kontrolnou kabínkou je zreteľne označené miesto, kde majú cestujúci prichádzajúci na priechod zastaviť.
51. Chránené uschovávanie vstupných a výstupných pečiatok v trezoroch v zabezpečených miestnostiach s obmedzeným prístupom medzi zmenami. Mali by byť jednoznačne určené zodpovednosti a pokyny na pridelenie a používanie pečiatok. Informácie o bezpečnostných kódoch k vstupným a výstupným pečiatkam podliehajú osobitnému režimu.	Osobné pečiatky. Osobné uzamykatel'né priečky v trezoroch. Pečiatky prideli'uje vedúci zmeny. O pridelení sa vedie evidencia. Informácie o bezpečnostných kódoch k vstupným a výstupným pečiatkam má na HP len malý počet príslušníkov pohraničnej stráže, ktorí vykonávajú hraničné kontroly. Informácie o zmenách bezpečnostných kódov na príslušné obdobie sa príslušníkom pohraničnej stráže odovzdajú až po ich uskutočnení. Na účely výmeny informácií o bezpečnostných kódoch používaných na všetkých HP, ako aj na výmenu informácií s kontaktnými bodmi iných členských štátov je v rámci štruktúry pohraničnej stráže určený len jeden národný kontaktný bod.
52. S cieľom skvalitniť prehľad o situácii a uľahčiť analýzu na HP sa v súlade s vnútroštátnymi právnymi predpismi uchovávajú tieto záznamy: – štátna príslušnosť cestujúcich – priemerný čas čakania – odhalené falšované doklady – zadržaní organizátori – základné informácie od iných orgánov pracujúcich na HP	Zhromažďujú sa záznamy o počte a dôvodoch osobitných kontrol. Údaje sa uchovávajú vo vnútroštátnej databáze. Zavedenie intranetovej databázy pre pohraničnú

– iné nezrovnalosti a príslušné informácie – informácie potrebné pre stredisko CIREFI	stráž.
53. Počas plnenia povinností by mali mať príslušníci pohraničnej stráže k dispozícii všetky relevantné informácie.	Spoločné informačné stretnutie pred každou zmenou. Výmena informácií medzi predchádzajúcou a nasledujúcou zmenou.
54. Malo by sa predísť neoprávnenému nahliadnutiu (najmä na obrazovku počítača).	Sklo na kabínkach je potiahnuté fóliou.
55. Nevyplnené víza sa uschovávajú v trezore. 56. Vede sa evidencia vydaných víz.	Rozhodnutie o vydaní víza prijíma vyšší príslušník alebo úradník s vyššou právomocou.
3.2 Pozemné hranice 3.2.1 Cestný hraničný priechod	
57. Dopravné značenie na hranici upozorňujúce na vstup do členského štátu a EÚ.	
58. Snímače rádioaktivity pozdĺž jazdných pruhov na vstupe medzi hranicou a HP.	Mobilné meracie zariadenie alebo stacionárne zariadenie na meranie rádioaktivity.
59. Osobitné pruhy pre občanov EÚ, EHP a Švajčiarska a štátnych príslušníkov tretích krajín.	Možnosť zmeny označenia jazdných pruhov podľa skladby cestujúcich (elektronické značenie). Fyzické oddelenie premávky na vstupe a výstupe na pozemných HP s veľkou premávkou.
60. Hraničné priechody a ich bezprostredné okolie by sa mali technicky monitorovať a na účely hraničnej kontroly a dozoru by mali byť vybavené osvetlením. Vo všeobecnosti by HP mali byť ohradené (výnimku možno urobiť napr. pri HP pre malý pohraničný styk).	Perimeter sa monitoruje kamerami a snímačmi.
61. Cestné zábrany (jazdných pruhov na vstupe i výstupe) s možnosťou elektronického ovládania príslušníkmi vykonávajúcimi bežné kontroly.	Kamerový/videomonitorovací systém v celom priestore HP.
62. Náležité kontroly na odhalenie osôb ukrývajúcich sa vnútri vozidiel.	Vozidlá sa kontrolujú na základe aktualizovaných indikátorov rizika a profilov a náhodným výberom:

	– mobilné/stacionárne röntgenové prístroje (v zmysle vnútroštátnej legislatívy) – detektory činnosti srdca – detektory oxidu uhličitého – cvičené psy na odhaľovanie osôb ukrytých vnútri motorových vozidiel – iné moderné zariadenia – zariadenie na detekciu radioaktívnych, omamných alebo iných látok Systém na overovanie poznávacích značiek vozidiel s automatických preverovaním v systéme SIS a vnútroštátnych databázach.
63. Monitorovanie toku cestujúcich a kontroly príslušníkmi mimo kontrolných búdok.	Kombinované kontroly vykonáva príslušník mimo kontrolnej kabínky pri vozidlách a príslušník v kontrolnej kabínke (najmä pri cestných pruhoch pre občanov z iných krajín ako EÚ). Vykonávanie hraničných kontrol mimo kontrolných búdok, keď cestujúci zostávajú počas kontroly vo vozidlách. Technické zariadenie je usporiadané a nainštalované tak, aby umožňovalo výkon kontrol aj mimo búdok. Na kontroly mimo búdok sa používajú aj špeciálne hliadky: – na kontrolu vozidiel, – profilovanie, – s využitím psov a technických prostriedkov.
64. Zariadenia na dôkladné kontroly osobitne odstavených vozidiel.	Zariadenia sa nachádzajú relatívne blízko kontrolného stanoviska.
65. Hraničné kontroly cestovných dokladov cestujúcich autobusom sa vykonávajú pomocou prenosných zariadení. Na HP s veľkou premávkou alebo vyžadujúcich si použitie technického zariadenia by sa hraničné kontroly cestujúcich v autobusoch mali vykonávať v termináli pre cestujúcich alebo v jazdnom pruhu, čo sa stanoví na základe analýzy rizík.	Oddelený priestor v termináli na hraničnú kontrolu cestujúcich autobusom.
66. Ak sa medzi členským štátom a susednou treťou krajinou zriadi riadny HP, malo by sa zabezpečiť plné dodržiavanie práva Spoločenstva (napr. o opatreniach, ktoré sa majú prijať na základe zápisu v SIS, ochrane	

osobných údajov, bezpečnosti, azyle, značení atď.). V dvojstranných dohodách sa upraví, aby príslušníci pohraničnej stráže z iných členských štátov EÚ (napríklad v rámci spoločných operácií agentúry FRONTEX) mohli vykonávať hraničné kontroly na HP, ktoré sa nachádzajú na území tretích krajín. Príslušné informácie a všetky užitočné štatistické, faktické, analytické alebo iné údaje by sa mali zhromažďovať aj v tom prípade, keď sa HP nachádza na území tretej krajiny. V dvojstranných dohodách sa musia vymedziť výkonné právomoci všetkých zainteresovaných príslušných orgánov. Zodpovednosť za výkon hraničných kontrol podľa <i>acquis</i> ostáva plne na orgánoch členského štátu.	
3.2.2 Železničný hraničný priechod	
67. Monitorovacie a fyzické opatrenia, aby sa osobám zabránilo opustiť vlak pred hraničnou kontrolou.	Videový a senzorický monitorovací systém medzi samotnou hranicou a hraničným priechodom v spolupráci so železničnými orgánmi/spoločnosťami. Ploty a cesty na hliadkovanie po oboch stranách koľajníc od hranice po HP.
68. Spolupráca so železničnými orgánmi a dopravcami s cieľom získať dostatočné informácie na výkon kontroly a nepretržité zhromažďovanie informácií o železničnej premávke. 69. Spolupráca so železničnou políciou a železničnými bezpečnostnými službami.	Spoločná odborná príprava, napr. v bezpečnostných otázkach. V zmysle vnútroštátnej legislatívy a dvojstranných dohôd sa zoznamy cestujúcich kontrolujú vopred s cieľom vykonať na základe indikátorov rizika a profilov dôkladné kontroly. Pri predbežných kontrolách sa v SIS, VIS a príslušných vnútroštátnych databázach overujú osoby, ktoré nemajú v Spoločenstve právo voľného pohybu. Používa sa elektronický zoznam cestujúcich. Spolupráca s pracovníkmi železníc a ich odborná príprava v oblasti cestovných dokladov zameraná na odhaľovanie falšovania a získavanie informácií vopred.
70. Vhodné kontroly zamerané na odhalenie	Pri kontrolách pomáhajú cvičené psy.

osôb, ktoré sa snažia vyhnúť kontrole hraníc.	
	Hraničné kontroly v idúcich vlakoch pomocou prenosných zariadení a s prístupom <i>online</i> k potrebným databázam. Kontroly v idúcich vlakoch v spolupráci s príslušnými orgánmi susedných členských štátov EÚ, ktoré nie sú zatiaľ schengenskými členskými štátmi, na základe dvojstranných dohôd.
71. Kontroly nákladných vlakov.	Osobitné tímy colníkov.
72. Kontroly vlakových súprav sa vykonávajú pomocou potrebného technického vybavenia a infraštruktúry.	Oddelený kontrolný priestor pre nákladné vlaky, ktorý je monitorovaný kamerami. Všetky idúce nákladné vlaky sa kontrolujú stacionárnymi senzormi.
3.2.3 HP pre malý pohraničný styk	
73. Hraničné kontroly na HP pre malý pohraničný styk by sa mali vykonávať podľa nariadenia o malom pohraničnom styku.	Na HP pre malý pohraničný styk s veľmi malým počtom cestujúcich sa hraničné kontroly vykonávajú pomocou prenosných zariadení.
74. Pri dostatočnom čase by malo byť možné vykonať osobitné kontroly.	
75. Malo by byť možné overovanie vo vnútroštátnej databáze s údajmi o vydaných povoleniach na malý pohraničný styk.	
3.2.4 Vnútrozemský vodný hraničný priechod	
76. Vo všeobecnosti by sa hraničné kontroly mali vykonávať rovnako ako pri námorných hraniciach.	
77. Príslušníci pohraničnej stráže by mali mať vopred prístup k príslušným informáciám potrebným na vykonanie hraničnej kontroly.	
78. Kontrola na palube lodí pomocou prenosných zariadení alebo cestujúci vystúpia a kontrola sa vykoná v prístave.	Oddelené kontrolné stanovišťa s videomonitorovacím systémom v celom priestore prístavu.
79. Fyzické a administratívne oddelenie cestujúcich podľa hustoty.	Na HP s veľkou premávkou oddelenie cestujúcich na vstupe a výstupe zábranami. Bezpečnostné opatrenia: osvetlenie, ploty okolo priestoru prístavu.

80. Potrebné kontrolné zariadenia a miestnosti (priestory).	Technické prostriedky na kontrolu nebezpečných a rádioaktívnych materiálov. Veterinárne a rastlinolekárske kontroly na určených miestach.
<i>3.3 Námorné hranice</i>	
81. Priestor prístavu by mal byť oplotený.	Videomonitorovací systém v celom priestore prístavu.
82. Zoznamy cestujúcich a posádky by sa mali vopred skontrolovať, aby sa na základe indikátorov rizika mohli vykonať dôkladné kontroly.	Počítačový program na overovanie zoznamu cestujúcich a posádky v SIS a príslušných vnútroštátnych databázach, pokiaľ ide o občanov, ktorí nie sú občanmi EÚ (bez práva na voľný pohyb v Spoločenstve). Spolupráca s vlastníkmi plavidiel a odborná príprava námorníkov v oblasti cestovných dokladov zameraná na odhaľovanie falšovania a získavanie informácií vopred.
83. Nákladné plavidlá by mali zasielať zoznamy posádky a cestujúcich a iné relevantné informácie (nalodenie, vylodenie) 24 hodín pred prístátím.	
84. Prievozné lode by mali zasielať zoznamy posádky a cestujúcich po odplávaní z prístavu v tretej krajine.	
	Potrebné mobilné technické zariadenie a prístup <i>online</i> k databázam potrebným na vykonanie hraničných kontrol.
85. Cestujúci z plavidiel z neschengenských a schengenských krajín by sa mali oddeliť fyzickými prostriedkami. V malých prístavoch, kde to počet cestujúcich umožňuje, by sa oddelenie cestujúcich malo zabezpečovať ich systematickým monitorovaním a sprevádzaním.	Správa prístavu je zo zákona povinná vybaviť terminály technickými prostriedkami a fyzickými opatreniami potrebnými na oddelenie cestujúcich zo schengenských a neschengenských krajín, nad čím majú povinnosť dohliadať príslušníci pohraničnej stráže.
86. Opatrenia na zabezpečenie účinnej bezpečnosti tovaru a zariadení v medzinárodnej zóne prístavu.	
87. Postupy na uľahčenie prístupu na plavidlo pre návštevníkov a posádku.	

88. Spolupráca medzi pohraničnou strážou, prístavnými agentmi a veliteľmi plavidiel zameraná na vykonanie predbežnej analýzy rizík a prijatie vhodných opatrení na rýchle preverenie cestujúcich a posádky.	
89. Správa prístavu by mala pre príslušníkov pohraničnej stráže zabezpečiť jednotný kontaktný bod s informáciami o všetkých plavidlách, ich príchodoch, odchodoch a pobytoch v prístave.	
90. Pohraničná stráž by mala požadovať od prístavného agenta všetky informácie a písomné záruky týkajúce sa nalodenia a vylodenia členov posádky, ako aj v súvislosti s každou udalosťou týkajúcou sa situácie plavidla v prístave.	Pre záruky sa používajú bežné štandardné tlačivá.
91. Na prístavných agentov by sa mali uplatňovať sankcie, keď plavidlo opustí prístav bez potrebných hraničných kontrol.	
92. Odoprenie povolenia na vylodenie na pevninu; odoprenie vstupu; pokus o vylodenie na nezákonné účely, výskyt čiernych pasažierov, žiadosti o azyl a iné relevantné situácie by sa mali oznamovať do ďalšieho prístavu zastavenia členského štátu.	
93. V prípade vylodenia posádky na účely jej presunu na plavidlo v prístave iného členského štátu je potrebné, aby si pohraničná stráž dotknutých členských štátov potvrdila prítomnosť alebo príchod daného plavidla.	
94. Mala by sa vytvoriť databáza podozrivých plavidiel, podozrivých prístavných agentov a podozrivých vlastníkov plavidiel.	Zostavuje sa databáza dokladov totožnosti námorníkov, pretože vzory týchto dokladov sa nedajú ľahko získať.
	Vykonávanie hraničných kontrol na palube plavidla medzi prístavmi zastavenia urýchľuje vylodovanie po príchode.

3.4 Letiská	
95. Cestujúci z neschengenských a schengenských letov by sa mali oddeliť fyzickými prostriedkami.	Tranzitný priestor pre neschengenské lety. Oddelené a osobitné úrovne pre schengenské a neschengenské lety.
96. Prevádzkovateľ letiska by mal prijať opatrenia potrebné na fyzické oddelenie cestujúcich z neschengenských letov od cestujúcich z ostatných letov.	Fyzické oddelenie (nepriepustnosť) sa dosahuje stenami, sklom, kovovou stenou a pod. siahajúcimi od podlahy k stropu.
97. Letiská s veľkou medzinárodnou premávkou by mali mať fyzicky oddelenú schengenskú a neschengenskú zónu, aby sa vyhlo možnosti, že sa osoby alebo veci (vrátane dokumentov) dostanú z jednej zóny do druhej.	Správa letiska je zo zákona povinná vybaviť terminály technickými prostriedkami a fyzickými opatreniami potrebnými na oddelenie cestujúcich zo schengenských a neschengenských krajín, nad čím majú povinnosť dohliadať príslušníci pohraničnej stráže. Spolupráca s pracovníkmi leteckých spoločností a letísk a ich odborná príprava v oblasti cestovných dokladov zameraná na odhaľovanie falšovania a získavanie informácií vopred o podozrivých cestujúcich. Na letiskách s veľkou medzinárodnou premávkou by sa na hraničnú kontrolu posádok mali využívať samostatné priestory.
98. Na malých letiskách a termináloch, kde to objem premávky umožňuje, by sa malo oddelenie cestujúcich zabezpečovať ich systematickým monitorovaním a sprevádzaním.	Malé letiská, ktoré nemajú stály personál, zasielajú informácie o letoch z mimoschengenského priestoru najbližšiemu útvaru pohraničnej stráže alebo koordinačnému centru. Všetky letiská, na ktorých pristávajú komerčné lety z neschengenských krajín, sa považujú za medzinárodné letiská.
99. Cestujúci by mali k lietadlu prichádzať alebo odchádzať od neho autobusom alebo uzatvoreným koridorom. Autobus by mal cestujúcich vyložiť priamo v priestore (alebo pri chodbe, ktorá k tomuto priestoru vedie), kde sa vykoná hraničná kontrola. Keď cestujúci vystupujú uzavretým koridorom, chodby ich dovedú až k hraničnej kontrole.	V prípade odvozu autobusom cestujúcich sprevádza kvalifikovaný personál servisnej spoločnosti.
100. V závislosti od posúdenia rizík by sa mali využiť informácie o cestujúcich získané vopred (API).	S informáciami poskytnutými systémom API manipuluje príslušník útvaru kriminálneho spravodajstva.

101. Kontrola letiskovej haly (gate) pri rizikových letoch (na základe analýzy rizík).	Na zvýšenie účinnosti hraničných kontrol sa vykonávajú aj náhodné kontroly v letiskovej hale (gate). Videomonitorovací a záznamový systém monitoruje všetky východy, kadiaľ prechádzajú cestujúci z letov z neschengenských krajín (so zameraním napr. na odhalenie, ktorým letom pricestovali nelegálni prisťahovalci). Predbežné kontroly v lietadlách určených na základe analýzy rizík na odhalenie prípadných nelegálnych prisťahovalcov a ich miest na sedenie (tým sa napríklad uľahčuje následné hľadanie ukrytých cestovných dokladov). Lietadlá určené na základe analýzy rizík po sa vyložení cestujúcich prehľadávajú s cieľom nájsť napríklad ukryté cestovné doklady.
102. Spolupráca medzi pohraničnou strážou a leteckými dopravcami a prevádzkovateľmi letísk na zabezpečenie vhodného počtu príslušníkov pohraničnej stráže v každej zmene.	Leteckí dopravcovia a prevádzkovatelia letísk poskytujú potrebné informácie elektronicky.
4. Hraničný dozor <i>4.1 Všeobecne</i>	
103. Hraničný dozor by sa mal vykonávať v súlade s Kódexom schengenských hraníc a Schengenskou príručkou.	Príslušníci vykonávajúci hraničný dozor nosia vhodné uniformy vyrobené z materiálov uspôsobených počasiu a klimatickým podmienkam a označenie alebo odznak, ktorý ich identifikuje ako príslušníkov pohraničnej stráže.
104. Hraničný dozor sa posudzuje na základe dvoch parametrov, ktorými sú prehľad o situácii a reakčná kapacita. – Prehľadom o situácii sa meria úroveň, do akej sú útvary schopné odhaliť uskutočňované alebo už uskutočnené nedovolené prekročenie hranice (alebo pašovanie) počas príslušného plánovacieho obdobia. Z toho vyplývajú požiadavky na taktickej úrovni (časy a priestory monitorovania, miera odhalení, metódy odhaľovania a profilovanie cieľov). Dôležitý je aj počet a trasa hliadok na modrej a zelenej hranici. – Zásahovou schopnosťou sa meria úroveň, do akej sú útvary schopné reagovať a	Hranica podlieha stálemu monitorovaniu. Centrá taktického dozoru, ktoré fungujú nepretržite, sledujú hranicu alebo morský priestor pomocou technických zariadení a hliadok. Centrum automaticky zasiela informácie o pohyboch spravodajským príslušníkom (indikátory rizika, registre) a analyzuje ich charakter s cieľom odhaliť anomálie. Vykonávajú sa aj náhodné kontroly. Stála pohotovosť hliadok. Centrum taktického

zadržať a vyhľadať akékoľvek odhalené osoby alebo prešetriť podozrivú nezákonnú činnosť počas plánovacieho obdobia. Z toho vyplývajú požiadavky na taktickej úrovni (hustota hliadok a ich vybavenie, hustota a pripravenosť špeciálnych zásahových jednotiek, disponibilita lietadiel a vrtuľníkov atď.).	dozoru je schopné okamžite vyslať hliadku.
105. V závislosti od analýzy rizík sú v pohotovosti vhodne vybavené hliadky (pozemné, námorné, letecké) na účely prenasledovania, zadržania a/alebo kontroly odhalených pohybov a prichádzajúcej a odchádzajúcej premávky.	
106. Funkčné spojenie medzi hliadkami, plavidlami, lietadlami a veliteľstvom či kontrolným centrom.	Používajú sa rádiá na základe štandardu TETRA alebo iné spôsoby šifrovanej komunikácie.
107. Činnosti vo zverenom priestore sú podporované mobilným kontrolným zariadením.	Mobilné hliadky/plavidlá majú prístup <i>online</i> k databázam a vzorom cestovných dokladov (vízam, informáciám o hraničných pečiatkach atď.). Mobilné hliadky/plavidlá sú vybavené zariadením na overenie cestovných dokladov (UV, zväčšovacie sklo so zväčšením minimálne x 10 alebo monomikroskop s nastaviteľným zväčšením).
4.2. Pozemné hranice	
108. Prekročenie hranice nelegálnymi prisťahovalcami by sa malo odhaľovať s náležitou účinnosťou. 109. Hraničný dozor a zadržanie nelegálnych prisťahovalcov by mali vykonávať mobilné alebo stacionárne hliadky využívajúce technické zariadenia: – hliadky v motorových vozidlách, na motocykloch, snežných skútroch, v terénnych vozidlách, na koňoch atď. – zariadenia na nočné videnie a termokamery – stacionárne kamerové a senzorové poplašné systémy – prenosné infračervené poplašné/kamerové a iné senzorové systémy – cvičené psy v zalesnených oblastiach – motorové člny na jazerách a riekach	Dozor a podporné hliadkovania pozemnej hranice vykonávajú vrtuľníky a lietadlá.
110. Zdroje dozoru by sa mali sústrediť v	Pohraničný priestor sa rozdeľuje do

priestoroch s vysokým rizikom vyplývajúcim z analýzy rizík.	sektorov/sekcií. Obdobie vykonávania dozoru v každom sektore vyplýva z analýzy rizík.
111. Hranica v blízkosti HP by mala podliehať dozoru, aby sa odhalili pokusy obísť HP.	Hranica v blízkosti HP sa monitoruje kamerami a/alebo poplašným systémom.
112. Mali by sa stanoviť reakčné časy na začatie prenasledovania osôb, ktoré nedovolené prekročili hranicu (na základe analýzy rizík).	Mobilné útvary, jednotky rýchleho nasadenia, vrtuľníky, motorové člny, cvičené psy atď. Plány vypracované vopred vrátane obsadených bodov na vysledovanie osôb, ktoré nedovolené prekročili hranicu v rôznych pohraničných sektoroch/sekciách.
113. Spolupráca príslušníkov pohraničnej stráže s miestnym obyvateľstvom.	Stály kontakt s miestnym obyvateľstvom a príslušnými orgánmi. Počas zmeny udržiavajú pohraničné hliadky a vedúci pracovníci pravidelný kontakt s miestnymi obyvateľmi.
114. Zhromažďovanie príslušných dôkazov o nedovolenom prekročení štátnej hranice na účely readmisie štátnych príslušníkov tretích krajín.	Ustanovené postupy zhromažďovania dôkazov o nedovolenom prekročení hranice podľa dvojstranných dohôd o readmisii a dohôd ES o readmisii.
<i>4.3. Námorné hranice</i>	
115. Mal by existovať systém pobrežného dozoru podporovaný sieťou pobrežných staníc pripravených na rýchly zásah. Tento systém by mal mať podporu na mori – hliadkovacie plavidlá v pobrežných vodách, vrtuľníky, lietadlá a iné prostriedky.	Integrovaný systém dozoru a jednotný situačný obraz na mori, ktorý využívajú všetky príslušné orgány (pobrežná stráž, námorné orgány, námorníctvo, pobrežná stráž atď.). Všetky údaje sa zaznamenávajú a uchovávajú potrebný čas. Situáciu monitoruje vhodný počet veliacych/kontrolných centier. Situačný obraz sa skladá z radarových informácií, informácií z pobrežných hliadkových plavidiel, kamerových systémov, vrtuľníkov a lietadiel.
116. Mali by sa zistiť a identifikovať všetky plavidlá, ktoré vstupujú do teritoriálnych vôd. Identifikácia plavidiel (mená plavidiel) by sa mala overiť na základe informácií o rizikových plavidlách.	Využívanie AIS (automatický identifikačný systém), VTMS (systém Spoločenstva na riadenie premávky plavidiel), VMS (systém monitorovania plavidiel v oblasti rybolovu), V-RMTC (virtuálne stredisko pre regionálnu námornú dopravu) a SSN (systém SafeSeaNet).
117. Prichádzajúce plavidlá by sa mali analyzovať z hľadiska rizík, ktoré predstavujú.	Posúdenie by mali vykonať príslušníci útvarov kriminálneho spravodajstva v regionálnych/taktických veliacych/koordinačných centrách.
118. V prípade potreby by mali byť kontrolované plavidlá zachytené príslušníkmi pohraničnej stráže na mori. Vykonávajú sa nevyhnutné donucovacie opatrenia.	Námorné hliadkovacie plavidlá (OPV), pobrežné hliadkovacie plavidlá (CPV) alebo hliadkovacie člny (CPB) operujúce z pobrežných staníc.

119.	Mali by sa uplatňovať opatrenia potrebné na zabránenie nedovolenému prístupu do prístavu, k zakotveným lodiam a do zón s obmedzeným prístupom.	
<i>Letiská</i>		
120.	Dozor nad letiskom by sa mal vykonávať v spolupráci so správou letiska.	
121.	Územie letiska a príslušný perimenter by sa mali kontrolovať pomocou kamerového systému.	Údaje sú k dispozícii pohraničnej strážii a mali by sa využívať na účely vyšetrovania trestných činov atď.
122.	Riadenie tohto systému a prístup k záznamom by mal byť v kompetencii príslušníkov pohraničnej strážie.	
123.	Všetky údaje z kamerového systému by sa mali zaznamenávať a informácie by sa mali uchovávať po vhodné obdobie.	
124.	Perimeter letiska by mali kontrolovať hliadky.	
125.	Tranzitný priestor by mali kontrolovať hliadky.	Hliadka sa radí so spravodajským dôstojníkom (ktorý určuje osoby, ktoré sa majú skontrolovať). V závislosti od analýzy rizík sa využívajú aj hliadky v civilnom odeve.
5. Analýza rizík a kriminálne spravodajstvo		
126.	Strategické spravodajstvo organizuje všetky informácie a vytvára strategický situačný obraz (javy, na ktoré je potrebné sa zamerať, a faktory, ktoré ich ovplyvňujú). Strategické spravodajstvo zostavuje štatistiky, trendy a kvalitatívne charakteristiky.	Pohraničnej strážii na miestnej úrovni sa elektronicky systematicky odovzdávajú týždenné a mesačné analytické správy o rizikách. Postupy na tvorbu a vykazovanie štatistík na všetkých úrovniach (ústrednej, regionálnej a miestnej).
127.	Strategická analýza rizík analyzuje kľúčové informácie zo strategického hľadiska. Odhaľuje potenciálne zmeny a navrhuje stratégie. Analytici musia mať úplné informácie o základných paradigmách, záujmoch, ohrozeniach a rizikách.	Využívanie analytických produktov v oblasti rizík, ktorými disponuje agentúra FRONTEX.
128.	Operačné spravodajstvo spája oblasť operatívnych a strategických informácií (vstupy a výstupy idú oboma smermi) v rámci „operačne“ platného kontextu.	Špeciálne pripravení dôstojníci spravodajskej služby vytvárajú praktické profily a indikátory rizika pre hliadky a príslušníkov vykonávajúcich hraničné kontroly.

129. Kvalitatívna a kvantitatívna analýza operačného prostredia, predmet zamerania činnosti a výsledky vlastnej činnosti. Úlohou operačnej analýzy je získať platné informácie o prevažujúcej situácii s cieľom uľahčiť optimálne zacielenie zdrojov. Osobitná pozornosť by sa mala zamerať na systémové nedostatky, kde systém zlyháva.	Funkcia operačnej analýzy sa zriaďuje a vykonáva na regionálnom veliteľstve prostredníctvom jednotných pokynov a metód.
130. Taktické spravodajstvo (úroveň v teréne) spája operačných pracovníkov v teréne s informačným systémom. Tok údajov by mal prebiehať dvojsmerne (vstupy a výstupy).	Spravodajská sieť pohraničnej stráže pre oblasť trestnej činnosti podlieha centralizovanému dohľadu.
131. V rámci profilovania by sa mali kategorizovať ciele, aby sa určilo optimálne nasmerovanie a intenzita vykonávaných opatrení na taktickej úrovni.	
132. Príslušníkom na miestnej úrovni by sa mali systematicky poskytovať informácie o indikátoroch rizika, rizikových profiloch a typickom <i>modus operandi</i> v oblasti cezhraničnej trestnej činnosti.	Profily sa uchovávajú v databázach (elektronickými prostriedkami) a sú k dispozícii príslušníkom pohraničnej stráže v praktickej forme. Napríklad ako zoznamy „10 naj“.
133. Mal by existovať útvar pre analýzu rizík na národnej úrovni, sektor pre analýzu rizík na regionálnej úrovni a dôstojníci spravodajskej služby na miestnej úrovni.	Národný útvar pre analýzu rizík organizuje pravidelné stretnutia a koordinuje odbornú prípravu na ústrednej úrovni.
	Na základe bezpečnostných plánov prístavného zariadenia podľa kódexu ISPS sa pohraničná stráž v prístavných HP zúčastňuje na určovaní možných ohrození pre zariadenia a infraštruktúru a pravdepodobnosti ich naplnenia s cieľom prijať bezpečnostné opatrenia a stanoviť ich prioritu.
6. Odhaľovanie a vyšetrovanie cezhraničnej trestnej činnosti v koordinácii so všetkými príslušnými orgánmi presadzovania práva	
134. Mala by existovať spolupráca v oblasti odhaľovania a vyšetrovania cezhraničnej trestnej činnosti, nelegálneho prisťahovalectva, pašovania drog, zbraní, streliva, odcudzených motorových vozidiel a majetku, ako aj používania pozmenených a odcudzených dokladov.	Spoločné spravodajské a vyšetrovacie skupiny. Spoločné využívanie databáz. Spoločné databázy. Spoločná analýza rizík na všetkých úrovniach. Spoločné stretnutia a programy odbornej prípravy.

135. Pre každú konkrétnu cezhraničnú trestnú činnosť by mal existovať jasne vymedzený hlavný príslušný orgán.	
136. Všetci odhalení nelegálni prisťahovalci by sa mali vypočúť s cieľom zistiť trasy, organizátorov a iné relevantné informácie (napr. zistiť cenu zaplatenú organizátorom za zorganizovanie nedovoleného prekročenia hranice).	
137. Pred prijatím prípadného odoprenia vstupu, odsunu alebo readmisných opatrení by sa mali nelegálni prisťahovalci zaevidovať.	Vrátane uchovania biometrických údajov.
7. Opatrenia v tretích krajinách tranzitu a pôvodu.	
138. Mala by sa ustanoviť vhodná bilaterálna a multilaterálna spolupráca s orgánmi pohraničnej stráže v tretích krajinách tranzitu a pôvodu.	Stretnutia na najvyššej úrovni na ročnej (dvojročnej) báze. Spolupráca zahŕňa: – výmenu informácií o nelegálnych prisťahovalcoch, – stretnutia expertov, – spoločnú odbornú prípravu napr. pre odborníkov na doklady. Stretnutia a výmena informácií medzi letiskami a prístavmi.
139. Konzulárni pracovníci členských štátov by mali byť odborne pripravení na odhalenie falšovaných cestovných dokladov a identifikáciu indikátorov rizika pri žiadateľoch o víza.	Na dôležitých konzulárnych úradoch pracujú styční dôstojníci pohraničnej stráže (napr. ako poradcovia pre doklady). Styční dôstojníci sú odborne pripravení na profilovanie a odhalenie falšovaných dokladov a vybavení vhodnými zariadeniami na overenie cestovných dokladov. Styční dôstojníci majú prístup do systému SIS, VIS a príslušných vnútroštátnych databáz v súlade s vnútroštátnymi právnymi predpismi a zodpovednosťou. Styční dôstojníci majú na overovanie dokladov sústredené najnovšie poznatky a najmodernejšie zariadenia.

140. Mala by existovať spolupráca s príslušnými spoločnosťami zaoberajúcimi sa leteckou, námornou a cestnou dopravou.	Odborná príprava a pravidelné pracovné stretnutia s dopravnými spoločnosťami a pohraničnou strážou.
141. Mala by existovať spolupráca so styčnými dôstojníkmi členských štátov, ktorí sú umiestnení v tej istej tretej krajine alebo regióne.	Sieť styčných dôstojníkov.
8. Spolupráca so susednými tretími krajinami	
142. Cieľom spolupráce so susednými krajinami by malo byť zvýšenie bezpečnosti hraníc.	Spoločné/zmiešané hliadky s orgánmi príslušnými v susedných tretích krajinách. Úzka spolupráca s orgánmi zodpovednými za hraničné kontroly v špecifických oblastiach (napr. simultánne kontroly v idúcich vlakoch) v súlade s právnymi predpismi EÚ a vnútroštátnou legislatívou.
143. Spolupráca so susednými tretími krajinami by mala existovať na všetkých úrovniach (ústrednej, regionálnej a miestnej). 144. Táto spolupráca by sa mala realizovať vhodnými pracovnými mechanizmami, ktoré zahŕňajú výmenu informácií, vhodné komunikačné kanály, miestne kontaktné body, núdzové postupy a riešenie incidentov objektívnym spôsobom s cieľom zabrániť politickým rozporom.	Koncepcia pohraničných delegátov, ktorá predstavuje bilaterálnu spoluprácu v oblasti riadenia hraníc medzi pohraničnou strážou dvoch krajín na základe oficiálne organizovanej štruktúry a postupov. Táto koncepcia zahŕňa: – regionálnych vedúcich, ktorí plnia funkciu pohraničného delegáta – výmenu informácií – okamžité konzultácie – spoločné vyšetrovania – spoločnú odbornú prípravu a operácie – atď. Výročné zasadnutie na najvyššej úrovni. Relevantné stále pracovné skupiny na regionálnej úrovni. Pravidelné zasadnutia a zasadnutia <i>ad hoc</i>, a spoločné operácie a odborná príprava na miestnej úrovni (hraničné priechody a zelená hranica).
145. Mala by existovať výmena informácií o situácii týkajúcej sa nedovolených prekročení hranice a cezhraničnej trestnej činnosti.	Spoločné hodnotenia hrozieb a rizík. Jednotné postupy pre rôzne situácie, ktoré sa pravidelne testujú.

9. Kontrolné opatrenia v oblasti priestoru voľného pohybu vrátane návratu	
146. Dozor nad štátnymi príslušníkmi tretích krajín by mal byť primeraný a mal by sa plánovať na základe analýzy rizík.	Spoločná analýza rizík s príslušnými orgánmi (imigračnými a daňovými orgánmi, pracovnými úradmi, políciou, colnou správou, pohraničnou strážou).
147. Mali by sa uplatňovať systematické a plánované opatrenia zamerané na odhalenie štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí sa nedovolenne zdržiavajú na území členského štátu.	
148. Mal by existovať systematický prístup k zadržaným nelegálnym prisťahovalcom. – identifikácia prisťahovalcov a ich evidencia – identifikácia obetí trestnej činnosti, obchodovania s ľuďmi a vykorisťovania – dostatočné opatrenia v oblasti odsunu a vyhostenia, – prijímanie žiadostí o azyl.	Vrátane evidencie odtlačkov prstov.
10. Spolupráca medzi agentúrami pre riadenie hraníc (pohraničná stráž, colná správa, polícia, národná bezpečnosť a ďalšie príslušné orgány)	
149. Medziinštitucionálna spolupráca na všetkých úrovniach by sa mala pravidelne koordinovať. Mali by sa uskutočňovať stretnutia vedúcich služieb, na ktorých sa rozhodne o zameraní činností v danom roku, cieľoch a usmerneniach. Tieto rozhodnutia sa podrobne rozpracujú na plánovacích stretnutiach vedúcich na regionálnej úrovni. Konkrétne harmonogramy spoločných operácií a ostatné opatrenia nadobudnú účinnosť na pracovných stretnutiach vedúcich na miestnej úrovni.	Stála rada pre koordináciu medziinštitucionálnej spolupráce. Rotujúce predsedníctvo jednotlivých zúčastnených strán. Jednotný rádiokomunikačný systém (napr. TETRA). Spoločné centrá pre analýzu rizík. Spoločná analýza rizík. Spoločné útvary kriminálneho spravodajstva a predsúdneho vyšetrovania Spoločné využívanie databáz. Spoločné hliadky na zelených a modrých hraniciach. Prevádzka a rozvoj centra NCC.
150. Rozdelenie úloh medzi orgánmi by malo byť jednoznačné. Malo by sa vyhnúť duplicité vykonávania úloh.	
151. Na HP by sa mali zaviesť spoločné pracovné mechanizmy.	Na HP na pozemnej hranici by mala fungovať zásada spoločného kontaktného miesta. (Príslušník pohraničnej stráže a colný úradník by mali pracovať spolu.) Účasť na informačných stretnutiach iných orgánov.

11. Spolupráca členských štátov	
152. Mala by existovať praktická a pragmatická bilaterálna a multilaterálna spolupráca medzi susednými členskými štátmi vrátane konkrétnej analýzy, plánov a činností na riešenie nelegálneho prisťahovalectva a cezhraničnej trestnej činnosti.	Spoločné spravodajské a analytické skupiny/centrá pre trestnú činnosť, resp. analýzy rizík, susedných členských štátov. Konkrétne ročné akčné plány nielen ústredných orgánov, ale aj regionálnych a miestnych orgánov.
153. Mala by sa uskutočňovať spolupráca so susednými členskými štátmi v oblasti námorného dozoru.	Realizácia koncepcie európskej hliadkovacej siete (EPN).
154. Pohraničná stráž by mala spolupracovať s agentúrou FRONTEX a mala by sa zúčastňovať na spolupráci, ktorá prebieha v rámci nej. – Zriadenie, prevádzka a ďalší rozvoj národného kontaktného bodu pre FRONTEX. – Účasť na zasadnutiach riadiacej rady agentúry FRONTEX. – Tvorba a ďalší rozvoj zdrojov jednotky RABIT.	Aktívna účasť na koordinovaných činnostiach agentúry FRONTEX. – Účasť na spoločných operáciách na pozemných a námorných hraniciach a na letiskách. – Využívanie výsledkov projektov zameraných na najlepšie postupy, ktoré realizovala agentúra FRONTEX a členské štáty. – Účasť na rôznych stretnutiach: FRAN, sieť PRN, výskum a vývoj a pod. – Realizácia spoločného základného študijného programu a jednodňovej jednotnej odbornej prípravy EÚ. – Vyslanie národných expertov do agentúry FRONTEX. – Zaradenie vybavenia do centralizovanej databázy dostupných technických prostriedkov (CRATE). – Zriadenie a fungovanie tímov FJST. – Nasadenie hostujúcich príslušníkov v koordinačných strediskách členského štátu. – Zabezpečiť koordinačné body vo svojej krajine.
12. Koordinácia a súdržnosť činností členských štátov a inštitúcií a iných orgánov Spoločenstva a Únie	
155. V členskom štáte by mali byť jednoznačne rozdelené úlohy, pokiaľ ide o spoluprácu s orgánmi a zainteresovanými stranami EÚ a v rámci nich.	Zabezpečiť, aby sa v príslušných pracovných skupinách Rady prihliadalo na operačné hľadisko.

13. Predchádzanie korupcii	
156. Protikorupčné opatrenia by sa mali vykonávať v súlade s národnou stratégiou boja proti korupcii.	Platy príslušníkov pohraničnej stráže sú na konkurenčnej úrovni. Náčelníci rotujú zo stanice na stanicu. Vedľajší pracovný pomer mimo pohraničnej stráže sa reguluje.
157. Nemala by existovať nijaká možnosť na nijakej úrovni zabrániť vykonaniu hlbkového preverenia istých osôb, profilov, dopravných spoločností a pod.	
158. Mala by existovať možnosť, aby v oblastiach, kde je korupcia bežným javom, mobilné útvary vykonali neohlásené operácie nezávislé od vedenia na miestnej úrovni.	
159. Ako všeobecné pravidlo by malo platiť, že na každom HP vrátane HP pre malý pohraničný styk by mali byť prítomné minimálne dve osoby (napr. jeden príslušník pohraničnej stráže a jeden colný úradník).	Hraničné kontroly sa monitorujú a nahrávajú. Tieto záznamy sa môžu použiť na účely vyšetrovania trestného činu, napr. pri stíhaní cestujúcich za pokus o úplatok. Cestujúci nemajú možnosť zvoliť si kabínku, v ktorej budú odbavení, na základe totožnosti príslušníka (napr. tieňové okná). Príslušníci pohraničnej stráže nepoznajú pred zmenou svoje presné úlohy. Občasná rotácia zmien.
160. Mal by existovať útvar vnútorného auditu pohraničnej stráže.	Organizujú sa neohlásené inšpekcie.
161. Pre pohraničnú stráž by sa mal vytvoriť kódex správania zameraný napr. na zabránenie korupčným situáciám alebo situáciám, ktoré by mohli ku korupcii viesť.	V súvislosti s kódexom správania sa organizuje odborná príprava.

3. DRUHÁ ČASŤ: NÁVRAT A READMISIA

A. ÚVOD – OPATRENIA V OBLASTI NÁVRATU A READMISIE V BOJI PROTI NELEGÁLNEMU PRISŤAHOVALECTVU

Riešenie problému nelegálneho prisťahovalectva štátnych príslušníkov tretích krajín predstavuje jeden z hlavných cieľov spoločnej prisťahovaleckej politiky, odkedy sa začala vykonávať.

Štátni príslušníci tretích krajín vstupujú na územie členských štátov nedovolené prekročením pozemnej, námornej alebo vzdušnej hranice. Často používajú falošné doklady alebo pomoc organizátorov nelegálnej migrácie. Existuje však aj ďalšia kategória štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí vstúpia do schengenského priestoru legálne s platnými vízami alebo v rámci bezvízového styku a potom si nezákonne bez vedomia a povolenia príslušných orgánov pobyt predĺžia alebo zmenia jeho účel. Tretiu kategóriu nelegálnych migrantov tvoria štátni príslušníci tretích krajín, ktorí v schengenskej krajine požiadajú o postavenie utečenca a ktorí v nej následne nezákonne zotrávajú aj napriek tomu, že ich žiadosť príslušné vnútroštátne orgány s definitívnou platnosťou zamietli.

Na zachovanie dôveryhodnosti spoločnej prisťahovaleckej politiky je potrebné prijímať v zmysle zákona čoraz účinnejšie opatrenia proti uvedeným kategóriám migrantov, ktoré sú zamerané na ich trvalý návrat do krajiny pôvodu alebo bydliska až do uplynutia lehoty zákazu vstupu.

Rozšírením schengenského priestoru vzniká situácia, v ktorej sa bremeno boja proti nelegálnej migrácii, t. j. vykonávanie všetkých postupov súvisiacich s návratom a readmisiou, kladie na krajiny s vonkajšími schengenskými hranicami. Z toho vyplýva, že základy účinného boja proti nelegálnej migrácii na takom veľkom priestore, v ktorom neexistujú kontroly na vnútorných hraniciach, musia stáť na solidarite, vzájomnej dôvere a účinnej spolupráci medzi príslušnými orgánmi členských štátov. Spoluprácu medzi členskými štátmi v oblasti politiky návratu by mali napomáhať finančné prostriedky, ktoré sú k dispozícii v rámci rôznych finančných nástrojov EÚ. Okrem toho by v rámci svojho mandátu mala všetku dostupnú podporu v takomto snažení poskytnúť agentúra FRONTEX.

Pri prijímaní rozhodnutí a voľbe opatrení, ktoré sa uplatnia pri boji proti nelegálnemu prisťahovalectvu, nesmieme zabúdať, že s nelegálnymi migrantmi sa musí zaobchádzať humánne a slušne, a to najmä vzhľadom na to, že sú často obeťami obchodovania s ľuďmi, ktorých následne zneužívajú ich zamestnávateľi. Z tohto dôvodu je otázka dodržiavania základných práv a zásad zákazu vyhostenia alebo vrátenia jednou z priorít spoločnej migračnej politiky.

Pokiaľ ide o návraty, je tiež veľmi dôležité, aby sa dodržiavalo pravidlo dávať prednosť dobrovoľným návratom, najmä návratom podporovaným rôznymi programami vytvorenými konkrétne na tento účel, pred odsunmi, ktoré by sa mali využívať ako posledná alternatíva. Z tohto dôvodu je dôležité poskytovať všetkým dotknutým stranám čo najviac informácií o dostupnosti podpory, ktorú tým, ktorí sa rozhodnú vrátiť, poskytujú špecializované organizácie, napr. Medzinárodná organizácia pre migráciu (IOM). Čím viac sa takýchto návratov uskutoční, tým efektívnejšími sa v dlhodobom horizonte stanú.

Ďalším nesmierne dôležitým faktorom efektívneho zabezpečenia návratov je pozitívne overenie štátnej príslušnosti a totožnosti osôb, ktoré by sa mali vrátiť a ktoré nemajú náležité cestovné doklady, všetkými dostupnými zákonnými prostriedkami. Vydanie európskych cestovných dokladov osobám, ktoré sa majú vrátiť, je riešenie, ktorým by sa mohol proces návratu zjednodušiť.

Na vypracovaní príslušných spoločných noriem spolupracujú členské štáty, Rada a Európsky parlament. V rokoch 2005 – 2008 sa pracovalo na smernici Európskeho parlamentu a Rady, v ktorej sa pre všetky členské štáty zadefinovali spoločné normy a postupy na účely návratu štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí sa neoprávnene zdržiavajú na území Únie. Cieľom smernice je vytvoriť spoločné pravidlá pre návrat, odsun a použitie primeranej sily a prostriedkov zaistenia, ako aj zaviesť uplatňovanie zákazu vstupu na nelegálnych migrantov.

Európsky parlament, ktorý koná na základe mandátu Rady, naďalej vynakladá úsilie smerujúce k uzavretiu ďalších dohôd o readmisii s tretími krajinami, vrátane krajín, ktoré majú spoločnú hranicu s územím Únie, alebo s krajinami s výrazným migračným tlakom s cieľom zlepšiť účinnosť činností spojených s návratmi.

Cieľom tohto materiálu je zhrnúť skúsenosti členských štátov v oblasti návratu a readmisie a opísať príslušné najlepšie postupy. Tým sa pomôže zjednotiť postupy súvisiace s organizáciou návratu nelegálnych migrantov a zvýši jeho účinnosť.

Obsah tejto časti Schengenského katalógu EÚ, týkajúcej sa otázok, ktorým je venovaná smernica Európskeho parlamentu a Rady o spoločných normách a postupoch členských štátov na účely návratu štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí sa neoprávnene zdržiavajú na ich území, sa bude uplatňovať len na predbežnej báze. Nie je ním nijakým spôsobom dotknutý výklad ani transpozícia ustanovení tejto smernice, ani sa ním nijako neprejudikujú výsledky budúcich usmerňujúcich dokumentov Komisie, ktoré sa budú týkať otázok upravených v tejto smernici. Komisia sa vzhľadom na prípravu uvedených usmerňujúcich dokumentov nevyjadrí k obsahu týchto odporúčaní a najlepších postupov.

B. PODROBNÉ ODPORÚČANIA A NAJLEPŠIE POSTUPY

1. PREHEAD PRÍSLUŠNÝCH MEDZINÁRODNÝCH PRÁVNÝCH AKTOV A PRÁVNÝCH AKTOV SPOLOČENSTVA	
ODPORÚČANIA	NAJLEPŠIE POSTUPY
1. Opatrenia v súvislosti s návratmi by mali byť v súlade s uplatniteľným právom a mali by sa uplatňovať na základe ustanovení týchto medzinárodných právnych aktov: – Európsky dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd, podpísaný v Ríme 4. novembra 1950, – Dohovor Organizácie Spojených národov o právnom postavení utečencov z 28. júla 1951, podpísaný v Ženeve, a protokol z 31. januára 1967, podpísaný v New Yorku, ktorým sa dohovor dopĺňa, – Dohovor Organizácie Spojených národov o právach dieťaťa z 20. novembra 1989, – Charta základných práv Európskej únie zo 7. decembra 2000, – Usmernenia o nútenom návrate, ktoré prijal Výbor ministrov Rady Európy 4. mája 2005, – Dohovor OSN proti mučeniu a inému krutému, neľudskému alebo ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestaniu z 10. decembra 1984, – Dohovor, ktorým sa vykonáva Schengenská dohoda zo 14. júna 1985 medzi vládami štátov hospodárskej únie Beneluxu, Spolkovej republiky Nemecko a Francúzskej republiky o postupnom zrušení kontrol na ich spoločných hraniciach, – Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 767/2008 z 9. júla 2008 o vízovom informačnom systéme (VIS) a výmene údajov o krátkodobých vízach medzi členskými štátmi (nariadenie o VIS), – Smernica Rady 2003/110/ES z 25. novembra 2003 o pomoci v prípadoch tranzitu na účely leteckého odsunu, – Smernica Rady 2001/40/ES z 28. mája	

2001 o vzájomnom uznávaní rozhodnutí o vyhostení štátnych príslušníkov tretích krajín, – Smernica Európskeho parlamentu a Rady o spoločných normách a postupoch členských štátov na účely návratu štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí sa neoprávnene zdržiavajú na ich území, – Rozhodnutie Rady 2004/573/ES z 29. apríla 2004 o organizácii spoločných letov na odsuny štátnych príslušníkov tretích krajín, na ktorých sa vzťahujú príkazy na individuálny odsun, z územia dvoch alebo viacerých členských štátov, – Rozhodnutie Rady 2004/191/ES z 23. februára 2004, ktorým sa ustanovujú kritériá a praktické opatrenia na náhradu finančného rozdielu vyplývajúceho z uplatňovania smernice 2001/40/ES o vzájomnom uznávaní rozhodnutí o vyhostení štátnych občanov tretích krajín. Tieto opatrenia a postupy sa pri návrate nelegálnych migrantov musia uplatňovať, pričom sa buď uplatňujú na základe priamo uvedených právnych ustanovení alebo prípadne na základe ich zapracovania do vnútroštátneho práva. Ustanovenia schengenského <i>acquis</i> sa musia zapracovať do vnútroštátneho práva do potrebnej úrovne do lehoty stanovenej v uvedených ustanoveniach.	
---	--

4. 2. OCHRANA PRE ODSUNOM	
ODPORÚČANIA	NAJLEPŠIE POSTUPY
2. Uplatňovanie zásady zákazu vyhostenia alebo vrátenia osôb, v zásade utečencov, na miesta, kde by mohli byť ohrozené ich životy alebo slobody, s cieľom tieto osoby chrániť.	Rýchla identifikácia prípadov osôb, pri ktorých je opodstatnené uplatnenie zásady zákazu vyhostenia alebo vrátenia. Nepretržité monitorovanie situácie v tretích krajinách.
3. Rešpektovanie práva na hľadanie ochrany.	Rešpektovanie overených prehlásení štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí hľadajú ochranu.
4. Rešpektovanie záruk týkajúcich sa ľudských práv počas zaistenia a návratu nelegálnych migrantov.	Vytváranie vhodných podmienok v špecializovaných zariadeniach na zaistenie cudzincov. Zabezpečenie možnosti kontaktu s medzinárodnými a mimovládnyimi organizáciami, ktoré sa venujú štátnym príslušníkom tretích krajín, ktorí sa neoprávnene zdržiavajú na danom území.

3. POSTUPY TÝKAJÚCE SA OSOBITNÝCH KATEGÓRIÍ ŠTÁTNYCH PRÍSLUŠNÍKOV TRETÍCH KRAJÍN	
ODPORÚČANIA	NAJLEPŠIE POSTUPY
5. V súvislosti s rodinami by sa mala rešpektovať zásada jednoty rodiny.	Pri návrate rodiny do krajiny pôvodu by sa malo v maximálnej možnej miere prihliadať na zásadu jednoty rodiny.
6. Pri výkone postupu v súvislosti so štátnym príslušníkom tretej krajiny nedovolené sa zdržiavajúcim na danom území, ktorý vyústi do rozhodnutia o návrate do krajiny pôvodu alebo trvalého bydliska, by sa mala tejto osobe poskytovať osobitná starostlivosť, ak existujú dôkazy, že sa stala obeťou obchodovania s ľuďmi.	Pri výkone návratu štátneho príslušníka tretej krajiny sa odporúča konzultovať s osobami z rizikových skupín s cieľom získať dôkazy o tom, že sa tieto osoby mohli stať obeťami obchodovania s ľuďmi. Poskytovanie osobitných programov obetiam obchodovania s ľuďmi, ktoré zahŕňajú odbornú pomoc, ochranu a psychologickú podporu. Pokiaľ to nie je absolútne nevyhnutné, je dôležité vyhnúť sa zaisteniu týchto osôb pred ich návratom v špecializovaných zariadeniach na zaistenie cudzincov. Ustanovenie spolupráce s inými inštitúciami, ktoré pomáhajú obetiam obchodovania s ľuďmi.
7. Osobám, ktorých psychosomatický stav naznačuje, že mohli prejsť traumatickými zážitkami, by sa mala poskytnúť osobitná starostlivosť.	Poskytnutie okamžitej pomoci tejto kategórii štátnych príslušníkov tretej krajiny vrátane prístupu k vhodnej lekárskej a psychologickej starostlivosti. Náležitú úvahu možnosti zaistenia tejto kategórie osôb a v prípade rozhodnutia o zaistení poskytnutie ochrany.
8. Postupy v prípade osôb s postihnutím by mali zohľadňovať potreby vyplývajúce z ich zdravotného stavu.	Prispôbenie vybavenia zariadenia na zaistenie cudzincov potrebám osôb s postihnutím. Zabezpečenie konkrétnej pomoci a prístupu k lekárskej starostlivosti pre štátnych príslušníkov tretích krajín s postihnutím. Poskytnutie potrebnej starostlivosti počas návratu a informovanie krajiny pôvodu o ich návrate.

9. Postup uplatňovaný v prípade maloletých osôb bez sprievodu by mal prihliadať k osobitnej situácii tejto kategórie štátnych príslušníkov tretej krajiny.	Hĺbkové preverenie štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí sa vyhlasujú za maloletých s cieľom neprezradiť skutočnosť, že už maloletými osobami nie sú. Umiestnenie maloletej osoby bez sprievodu do starostlivosti opatrovníka. Na maloleté osoby by sa pred návratom (alebo iným vykonaním prijatého rozhodnutia) mali prednostne uplatňovať iné ochranné prostriedky v rámci postupu návratu ako umiestnenie do zariadenia na zaistenie cudzincov. Je vhodnejšie umiestniť uvedené maloleté osoby do vhodného ubytovacieho zariadenia, ktoré prevádzkujú príslušné inštitúcie.
10. Je potrebné prijať náležité kroky na zabezpečenie dostatočnej starostlivosti a ochrany maloletých osôb bez sprievodu.	Zabezpečiť počas návratu maloletých osôb starostlivosť určeného opatrovníka alebo kontaktovať pred návratom rodinu. Začať spolupracovať s mimovládnyimi organizáciami a inštitúciami, ktoré sa venujú maloletým osobám bez sprievodu, a/alebo pokračovať v spolupráci s nimi. Užitočné sú osobitné odborné kurzy a semináre pre zástupcov príslušných inštitúcií, ktoré sa venujú otázke ochrany maloletých osôb bez sprievodu a starostlivosti o ne.

4. ROZHODNUTIA O NÁVRATE	
ODPORÚČANIA	NAJLEPŠIE POSTUPY
11. Rozhodnutia o návrate by sa mali vydávať v písomnej forme; s uvedením právneho základu vrátane odôvodnenia, v ktorom sa uvedie súčasná situácia dotknutej osoby, a s uvedením práv na odvolanie sa proti rozhodnutiu.	V súlade s požiadavkami schengenského <i>acquis</i> a so všeobecne uplatňovanými ustanoveniami presné vymedzenie podrobných pravidiel týkajúcich sa postupov, zásad, podmienok, ako aj výnimiek v súvislosti s takýmito rozhodnutiami týkajúcimi sa osôb, ktoré sa nedovolené zdržiavajú na území.
12. Malo by sa zaručiť dobrovoľné splnenie rozhodnutia o návrate v rámci stanovenej lehoty s prípadnou výnimkou, ak existuje riziko z hľadiska bezpečnosti štátu alebo verejného poriadku.	Dobrovoľné splnenie rozhodnutia o návrate týkajúceho sa štátneho príslušníka tretej krajiny, ktorý sa neoprávnené zdržiava na území, vrátane podpory a pomoci prostredníctvom osobitných programov a inštitúcií.
13. Rozhodnutie o návrate môže obsahovať približné náklady, ktoré vzniknú v súvislosti s návratom dotknutej osoby. V rozhodnutí o návrate by sa malo uviesť, kto má tieto náklady uhradiť. Uhradenie nákladov by malo byť predmetom osobitného postupu.	Mali by sa uplatniť všetky právne prostriedky na to, aby náklady na návrat zaplatili pri výkone rozhodnutia o návrate zamestnávateľa, ktorí prisťahovalcov nezákonne zamestnávajú, osoby alebo inštitúcie, ktoré ich pozývajú, dopravcovia a samotní štátni príslušníci tretích krajín.
14. Štátny príslušník tretej krajiny, na ktorého sa vzťahuje postup návratu, by mal byť informovaný o obsahu rozhodnutia o návrate v jazyku, ktorému rozumie alebo o ktorom sa dá predpokladať, že by mu mal rozumieť.	Stanovenie jazyka, ktorému osoba rozumie alebo o ktorom sa dá predpokladať, že by mu mala rozumieť, počas postupu návratu alebo iného postupu. Je užitočné vytvoriť štandardné formuláre rozhodnutia o návrate v hlavných jazykoch štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí sa na území neoprávnené zdržiavajú.
15. V rozhodnutiach o návrate by sa mali stanovovať aj sankcie vo forme zákazu vstupu na stanovené obdobie, ktoré sa odvíjajú od dôvodov ich vydania.	Zabezpečenie vhodných nástrojov, ktoré sa opierajú o vnútroštátne právne predpisy a/alebo legislatívu EÚ, na uplatňovanie sankcií, napríklad informačný systém dostupný pre hraničnú políciu, justičné a imigračné orgány, v ktorých sa evidujú osoby, na ktoré sa vzťahuje zákaz vstupu. Vhodné uplatňovanie zákazu vstupu v súlade s ostatnými členskými štátmi s cieľom vyhnúť sa situácii, keď sa na rozhodnutia o návrate s identickým odôvodnením uplatňujú veľmi rozdielne obdobia zákazu vstupu.

5. ZADRŽANIE ŠTÁTNYCH PRÍSLUŠNÍKOV TRETÍCH KRAJÍN	
ODPORÚČANIA	NAJLEPŠIE POSTUPY
16. Štátni príslušníci tretích krajín, ktorí sa na území zdržiavajú neoprávnene, by sa mali zadržať s náležitým prihliadnutím k dôstojnosti a základným právam zadržaných osôb.	Zadržaným osobám by sa malo zaručiť poskytnutie informácií o ich právach a povinnostiach v jazyku, ktorému rozumejú alebo o ktorom sa dá domnievať, že by mu mali rozumieť. Bezodkladne by sa im mali poskytnúť informácie o právnom základe ich zatknutia. V prípade potreby alebo v prípade, že sa to vyžaduje podľa zákona, by sa im mala bezodkladne zabezpečiť lekárska prehliadka a lekárska starostlivosť. Zadržané osoby by sa mali umiestniť do špeciálne prispôbelených miestností určených na tento účel, ktoré spĺňajú bezpečnostné a hygienické normy.

6. ZAISTENIE ŠTÁTNYCH PRÍSLUŠNÍKOV TRETÍCH KRAJÍN V ZARIADENIACH NA ZAISTENIE CUDZINCŮV.	
ODPORÚČANIA	NAJLEPŠIE POSTUPY
17. Pobyt štátneho príslušníka tretej krajiny v zariadení na zaistenie cudzincov by sa mal považovať za poslednú možnosť a na účely zabezpečenia návratu by mal byť čo najkratší; mal by sa uplatňovať v prípade potreby ako najúčinnjší spôsob na prípravu a vykonanie postupu odsunutia alebo na vykonanie prijatého rozhodnutia o návrate. Zaistenie by sa nemalo považovať za trest.	Orgán oprávnený na nariadenie zaistenia a/alebo súd by mali byť jedinými orgánmi, ktoré môžu nariadiť umiestnenie štátneho príslušníka tretej krajiny do zariadenia na zaistenie. Každý prípad sa preskúma jednotlivo. Štátnym príslušníkom tretej krajiny sa zaručuje právo odvolať sa proti rozhodnutiu súdu alebo iného príslušného orgánu. Rozhodnutie súdu alebo orgánu sa bezodkladne opätovne preskúma, keď sa rozhodnutie o návrate nemôže vykonať z právnych, technických alebo iných dôvodov.
18. Štátni príslušníci umiestnení v zariadeniach na zaistenie cudzincov by mali mať počas svojho pobytu v tomto zariadení prístup k informáciám o právnej pomoci, ako aj k informáciám týkajúcim sa iných práv. Mali by sa im poskytnúť informácie aj o ich povinnostiach.	Informovať štátneho príslušníka tretej krajiny o jeho právach a povinnostiach a poskytnúť mu právne predpisy, ktorými sa riadi zaistenie v takýchto zariadeniach, a to v jazyku, ktorému táto osoba rozumie alebo o ktorom sa dá predpokladať, že by mu mala rozumieť. Poskytnúť takéto informácie bezodkladne po príchode do zariadenia. Zabezpečenie pravidelných návštev v zariadeniach na zaistenie cudzincov zo strany mimovládnych organizácií, ktoré poskytujú právne poradenstvo, a informovanie štátnych príslušníkov tretích krajín o možnosti poradiť sa s nimi.
19. Štátni príslušníci tretích krajín, ktorí čakajú na odsun, by nemali byť umiestnení spolu s odsúdenými osobami alebo osobami, ktoré sú podozrivé so spáchania trestného činu.	Pokiaľ je to možné, umiestňovať osobitné zariadenia na zaistenie cudzincov do objektov určených na tento účel.
20. Normy a podmienky v osobitných zariadeniach na zaistenie cudzincov, ako aj podmienky zaistenia by mali byť štandardizované.	V maximálnej možnej miere zadefinovať vo vnútroštátnom práve normy a podmienky v zariadeniach na zaistenie cudzincov, ako aj podmienky zaistenia.

21. Maloleté osoby a predovšetkým maloleté osoby bez sprievodu, by sa mali za zaručených podmienok zaistiť v takýchto zariadeniach, len pokiaľ neexistuje nijaká iná možnosť, ako efektívne vykonať postup návratu.	Vyhradzujú sa samostatné miestnosti pre maloleté osoby bez sprievodu, aby sa zabránilo kontaktu s dospelými osobami, s ktorými nemajú nijaký vzťah. Maloletej osobe, ktorá sa nachádza v zariadení na zaistenie cudzincov, sa zaručuje prístup k základnému vzdelaniu. V rámci infraštruktúry zariadenia na zaistenie cudzincov sa zabezpečujú priestory na vzdelávanie, oddych, šport a iné aktivity vo voľnom čase.
--	--

7. IDENTIFIKÁCIA A VYDÁVANIE NÁHRADNÝCH CESTOVNÝCH DOKLADOV	
ODPORÚČANIA	NAJLEPŠIE POSTUPY
22. Mali by sa nájsť alternatívne metódy ku tradičným kontaktom s diplomatickými misiami krajín pôvodu nelegálnych prisťahovalcov na overenie štátnej príslušnosti a totožnosti štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí sa majú odsunúť.	Je užitočné nadviazať úzku spoluprácu s orgánmi zodpovednými za tieto otázky v krajine, z ktorej nelegálni prisťahovalci prišli, a/alebo v krajine ich pôvodu. Organizácia návštev odborníkov z uvedených orgánov na účely overenia štátnej príslušnosti a totožnosti štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí čakajú na odsunutie. Vytvorenie spolupráce s diplomatickými misiami v krajine pôvodu na účely overenia štátnej príslušnosti a totožnosti. Vytvorenie postupov na predbežné stanovenie štátnej príslušnosti a totožnosti, ku ktorej sa prihlásili štátni príslušníci tretích krajín, prostredníctvom pohovorov s jazykovými a kultúrnymi expertmi, ktorí sú schopní verifikovať vyhlásenia štátnych príslušníkov tretích krajín. Je užitočné vytvoriť databázu s informáciami potrebnými na overenie štátnej príslušnosti nelegálnych migrantov z tretích krajín. V spolupráci s orgánmi tretích krajín navrhnúť riešenia, týkajúce sa možnosti použiť európske cestovné doklady v prípade, že sa občianstvo osoby jednoznačne potvrdí a detailné overenie sa môže uskutočniť na hranici v krajine návratu.
23. Posilnenie spolupráce v oblasti potvrdenia štátnej príslušnosti a totožnosti.	Používanie siete ICONET ako pracovného nástroja v oblasti návratu vrátane spoločných operácií na účely návratu. Aktívna účasť (ktorú koordinuje agentúra FRONTEX) v sieti priamych kontaktných bodov pre záležitosti návratu, ktoré sú zodpovedné za získanie cestovných dokladov a za odsuny . Stanovenie spoločného a jednotného prístupu, čo sa týka postupov potvrdzovania štátnej príslušnosti a totožnosti navrátencom

	uplatňovaných tretími krajinami. Organizácia spoločných misií v tretích krajinách zacielených na stanovenie účinných postupov overovania štátnej príslušnosti a totožnosti, tiež spolufinancovaná z EÚ. Spolupráca s inými členskými štátmi pri organizácii návštev odborníkov (z etnických skupín), ktorí by mohli pomôcť pri potvrdzovaní štátnej príslušnosti a totožnosti nelegálnych prisťahovalcov.
--	--

8. DOHODY O READMISII	
ODPORÚČANIA	NAJLEPŠIE POSTUPY
24. Inicievanie a posilnenie spolupráce na bilaterálnej a multilaterálnej úrovni (EÚ) najmä s krajinami pôvodu nelegálnych prisťahovalcov alebo s krajinami tranzitu s cieľom uľahčiť postup odsunu štátnych príslušníkov tretích krajín.	Uzavretie dohôd o readmisii alebo dohodnutie pravidiel týkajúcich sa readmisie na pracovnej úrovni (napr. memorandum o porozumení), ktorými sa napomôže zvýšenie účinnosti návratov.
25. Zavedenie nových metód na účinné vykonávanie dohôd o readmisii alebo uplatňovanie pravidiel, ktoré sa jej týkajú.	Vytvorenie priamej spolupráce na pracovnej úrovni s orgánmi tretích krajín, ktoré sú zodpovedné za otázky migrácie, by bolo účinným prostriedkom vykonávania dohôd o readmisii. Návštevy expertov z krajín, ktoré sú viazané dohodami o readmisii alebo pravidlami týkajúcimi sa readmisie, zamerané na overenie štátnej príslušnosti a totožnosti štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí majú byť odsunutí.
26. Stále monitorovanie uskutočniteľnosti platných dohôd.	Pravidelné zasadnutia na pracovnej úrovni zamerané na hodnotenie ustanovení týchto dohôd alebo pravidiel. Maximálne využitie pracovných skupín a iných fór na účely výmeny informácií v takýchto záležitostiach.

9. ODSUN	
ODPORÚČANIA	NAJLEPŠIE POSTUPY
27. Odsun by sa mal používať ako posledná možnosť na zabezpečenie vykonania rozhodnutia o návrate.	Zriadenie kontaktných bodov v krajinách tranzitu na uľahčenie leteckých a pozemných odsunov. Takéto operácie realizuje personál odborne pripravený na použitie donucovacích opatrení a vyškolený v oblasti ľudských práv s istou základnou znalosťou cudzích jazykov. Príslušné orgány používajú najlepšie postupy na odsun štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí sa na území zdržiavajú nedovolené a ktorých identifikovala agentúra FRONTEX, vrátane bezpečnostných predpisov. Veľmi dôležitá je úzka spolupráca s civilnými leteckými dopravcami.
28. Odsun by sa mal uskutočňovať s podporou medzinárodnej spolupráce.	Spoločné operácie na účely návratu napomáhajú zvýšenie účinnosti odsunu. Zintenzívnenie spolupráce s agentúrou FRONTEX. Na zabezpečenie účinnej spolupráce má zásadný význam používanie siete ICONET na výmenu informácií. Zriadenie kontaktných bodov v členských štátoch.
29. Operácie na účely odsunu by sa mali uskutočňovať s náležitým ohľadom na ľudské práva a ľudskú dôstojnosť.	Vytvorenie a zintenzívnenie kurzov odbornej prípravy pre personál sprievodu s dôrazom na ľudské práva a ľudskú dôstojnosť. Náležité prihliadanie k aspektom kultúrnej a náboženskej diverzity.

10. ULAHČOVANIE ASISTOVANÝCH DOBROVOĽNÝCH NÁVRATOV	
ODPORÚČANIA	NAJLEPŠIE POSTUPY
30. Asistované dobrovoľné návraty by mali tvoriť jednu z alternatív návratu štátnych príslušníkov tretích krajín.	Kľúčovým aspektom je šírenie informácií týkajúcich sa pravidiel a zásad medzi štátnymi príslušníkmi tretích krajín. Tvorba programov zameraných na organizáciu a vykonávanie asistovaných dobrovoľných návratov v spolupráci s medzinárodnými a mimovládnyimi organizáciami za pomoci finančných prostriedkov EÚ. Spolupráca s medzinárodnými a mimovládnyimi organizáciami s cieľom podporovať asistované dobrovoľné návraty. Informačné kampane na presadzovanie asistovaných dobrovoľných návratov vykonávané prostredníctvom príslušných organizácií, a to i vrátane stretnutí so zástupcami diaspóry a diplomatických misií krajiny pôvodu nelegálnych prisťahovalcov. Semináre a pracovné stretnutia organizované medzi zástupcami, ktorí sú zodpovední za tieto záležitosti, predstavujú vhodné fórum na výmenu skúseností a názorov. Uľahčovanie asistovaných dobrovoľných návratov vytváraním právnych riešení, ktorými sa minimalizujú následky nedovoleného zdržiavania sa na danom území.
31. Posilňovanie udržateľnosti asistovaných dobrovoľných návratov iniciovaním činností zameraných na vytvorenie dlhodobej perspektívy.	Podpora pre štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí sa rozhodli pre asistovaný dobrovoľný návrat, vo forme dodatočných finančných prostriedkov, aby mohli po návrate začať vykonávať ekonomickú činnosť. Poskytnutie odbornej prípravy pred asistovaným dobrovoľným návratom alebo po ňom do krajiny pôvodu by pomohlo pripraviť navrátenca na zamestnanie v istých profesiách.

11. SPOLUPRÁCA S MIMOVLÁDNYMI ORGANIZÁCIAMI (MVO)	
ODPORÚČANIA	NAJLEPŠIE POSTUPY
32. Zabezpečenie komunikácie medzi vnútroštátnymi orgánmi, MVO a medzinárodnými organizáciami, ktoré pracujú v oblasti návratu a zaoberajú sa štátnymi príslušníkmi tretích krajín.	Vytvorenie informačných kanálov a organizácia pravidelných stretnutí zodpovedných osôb a organizácií. Výmena informácií zahŕňa analýzu a hodnotenie postupov na účely návratu, programov a uplatňovania najlepších postupov. Organizácia spoločných seminárov, odbornej prípravy a propagácia najlepších postupov.
33. Vytvorenie monitorovacieho systému v oblasti návratu.	Uzatvorenie dohôd, v ktorých sa stanovujú potreby a metódy monitorovacích opatrení, s dotknutými orgánmi.

12. PRÁVNA POMOC/PRÁVNE PORADENSTVO ŠTÁTNYM PRÍSLUŠNÍKOM TRETÍCH KRAJÍN	
ODPORÚČANIA	NAJLEPŠIE POSTUPY
34. Možnosť získať bezplatné právne poradenstvo, právne zastúpenie a v prípade potreby pomoc tlmočníka.	Poskytnutie príslušných informácií v jazyku, ktorému osoba rozumie alebo o ktorom sa dá domnievať, že by mu mala rozumieť, vrátane podmienok na získanie bezplatného právneho poradenstva alebo zastúpenia. Zabezpečenie tlmočníkov pre vnútroštátne orgány.
